255-256

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

lumi stranii

FALS TRATAT DE ŞTIINŢĂ FANTASTICĂ

literatură originală:

POEZIE:

TUDOR ARGHEZI • VICTOR EFTIMIU

PROZĂ:

VLADIMIR COLIN • DOREL DORIAN • ION HOBANA • VIORICA HUBER • EDUARD JURIST • VASILE NICOROVICI

povestiri traduse:

ARTHUR CONAN DOYLE • HANS CHRISTIAN ANDERSEN • GHENADI GOR • RAY BRADBURY

articole:

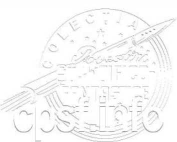
OVID S. CROHMĂLNICEANU • ALICE MĂNOIU • MAX SOLOMON

enigmistică:

ION PĂTRAŞCU

anecdote

255-256

TUDOR ARGHEZI

Rugă de seară

Infinit ! Infinit !
Adună-ţi bolţile deodată
În şuier prelungit,
Şi-n fruntea mea secată
Şi-n pieptu-mi aiurit
Te-nfige drept ca o săgeată.

Simbolic Infinit !
Te strînge-n chip de fulg
Şi-n mine, lămurit,
Te răspîndeşte — să mă smulg,
Să cad ca un aerolit
Scăpat din circuit.

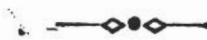
Demonic Infinit !
Descinde-n mine cum descind
Tenebrele-ntr-un schit,
În care sunete se-ntind
Dintr-o cupolă spre zenit
Stropită-n creştet cu argint.

Cu tine dorul am
Să fiu răsplămădit şi şters
În slava mea de miligram
De praf, suflat în univers.
Şi dă-mi virtutea unui bram,
Pămîntu-n vrăji să ţi-l destram.

Să-mi fie verbul limbă
De flăcări vaste ce distrug,
Trecînd ca şerpii cînd se plimbă ;
Cuvîntul meu să fie plug
Ce faţa solului o schimbă
Lăsînd în urma lui belşug.

O ! Dă-mi puterea să scufund
O lume vagă, lîncezîndă
Şi să ţîşnească-apoi din fund,
O alta limpede şi blîndă.

Şi mă înghite-ntreg, în haos,
Umil, senin şi mulţumit
Că las în urma mea repaos,
Şi-o foaie nouă de adaos
La cartea vecinicului mit,
În care visul mi-e strivit
Ca un vlăstar de mărgărit.

VICTOR EFTIMIU

E rîndul nostru

Acum un milion de ani, planeta
Ne-o cercetau vecini din alte sfere,
Veneau cu sprintene helioptere,
Iar alții își opreau aici racheta...

Vinau mamuți în climele severe,
Între pămînt și cer făceau naveta,
Perechile, conform cu eticheta,
Trăiau la noi în luna lor de miere.

Or fi intrat, pesemne-n decadență
Dac-au curmat a zborului cadență!
E rîndul nostru mintea să ne-o stoarcem,

Să născocim proteice unelte,
Rapide ca lumina, tari și zvelte
Și vizita o vreme să le-o-ntoarcem.

Martie 1965.

VLADIMIR COLIN

Vladimir Colin

Undeva, un om

Pe nisipul negru, singur, omul murea. Traiectoria ce străbătuse un cortegiu de forme şi culori, răsucindu-se printre zîmbete şi înfruntînd tăceri ; descriind imprevizibile volute într-o imensitate pasivă, amorfă, menită cuceririi ca o femeie indiferentă ; traiectoria însemnată de miriadele amintirilor ; traiectoria ce înghiţise grăunţele identice şi nerepetabile ale timpului contabilizînd ani-faptă şi ani-regrete ; traiectoria distinctă, unică, a vieţii, definită acum pentru totdeauna, devenită brusc străină ca o entitate exterioară supusă judecăţii ; obiect realizat, neretuşabil ; traiectoria vieţii sfîrşea aici, frîngîndu-se în nisipul negru pe care degetele lui îl scurmau, agitate de spasme.

Zăcea pe spate, sub cerul incendiat de soarele necunoscut. Fîşiitul valurilor alterna cu neverosimile perioade de linişte, după care oceanul tuşea scurt şi-şi regăsea, egală, răsuflarea. Mai încolo, spre stînga, începea pădurea. Zgomotele confuze aduse de vînt sugerau treceri furişe printre trunchiurile roşii, evocau salturi urmate de goane patetice şi ţipete înăbuşite. Iar mai departe, dincolo de zona pădurii ? Nu-i mai era dat să afle. Agonia lentă îl purta inevitabil către clipa cînd avea să se transforme într-un simplu buştean lepădat pe plaja neagră, un trunchi orb, surd şi inert.

Rîse scrîşnit. Îl chinui o foame îndărătnică de imagini, de sunete, de mişcări, ultimele care-i erau îngăduite şi pe care simţea nevoia să le tragă în cutia de piele a trupului, asimilîndu-le, legîndu-le de alte imagini, de alte sunete şi mişcări încorporate cîndva, devenite substanţă, materie vie a gîndurilor ce-i purtau amprenta, care erau *el*.

— Ce vrei să faci cînd vei fi mare ?

— Să ştiu.

— Cu cine vrei să semeni ?

— Cu omul de veghe pe catarg, primul care a strigat Pămînt !

„Am strigat toată viaţa Pămînt. Fiecare plecare a mea a fost un salt în necunoscut (Agatara... Su... Verdonda... Kset-Itar...) şi

de fiecare dată am strigat Pămînt întorcîndu-mă pe Pămînt și, printre oameni, am fost Cel-care-știa. Port în mine invizibilele flăcări de pe Agatara și multipla splendoare identică a ființelor de pe Su, oroarea coșmarului de pe Verdonda și impura colcăire de forme de pe Kset-Itar. Sînt semaforul indicînd cale liberă sau drum închis, omul de experiență care-și asumă primul risc și prima bucurie, mandatarul omenirii în Cosmos și, pe Pămînt, vestitorul descoperirilor ei. Chiotul sirenelor mi-a semnalat fiecare întoarcere, pentru că veneam cu ochii năpădiți de imagini pe care toți le puteau vedea acum, pentru că știam și toți aveau să afle. În marea Piață a Soarelui se aprindeau pentru mine lumini. La fiecare întoarcere"...

Pe nisipul negru, singur, omul murea. Și n-avea să se mai întoarcă niciodată. Un caleidoscop de imagini se clădi brusc sub pleoapele grele, se nărui. „Odată trebuia să se întîmple — își spuse. Odată, oricum, trebuia..."

Durerea nu începuse să muște din trupul prăbușit și certitudinea morții îi apărea încă abstractă, se mai gîndea la ea ca la moartea cuiva, care era el. Din întîmplare. Sfîrșitul însemna, în primul rînd, regretul pentru cel ce murea acolo, la țărmul oceanului, zadarnic. Chiar așa constată, o moarte inutilă, defininddu-și din afară moartea. Dar sentința era greu de îndurat.

Deschise ochii. Și se pătrunse de amara melancolie a celui care pleacă lăsînd în urmă totul neschimbat. Soarele necunoscut nu se clintise pe cer, oceanul răsufla egal după aceleași sincope și pădurea difuza zgomote la fel de confuze. Atunci, pentru întîia dată, realiză limitele scurtei treceri pe sub sorii multicolori, lîngă nenumărații țărmi și prin infinitele păduri care aveau să dăinuiască intacte, neatinse de veșnica lui absență. „Și totuși eu v-am dat nume" — spuse, deoarece datorită lui existau pentru oameni. Toată viața umanizase planete îndepărtate. Dar își aminti cu strîngere de inimă că nu apucase să numească relieful Tepsorei, nici flora, nici fauna. Înainte de a le putea cunoaște, murea pe nisipul negru și din nou îl chinui vechea foame de imagini, de sunete și mișcări. Nu se putea stinge fără a ști ce se agită în pădurea roșie. Viață, spuse cu glas tare, parcă mirat. Ceea ce se scurgea acum din el..

Încercă să-și miște capul, dar o putere neomenească i-l țintuia pe nisip. Răsuflă sacadat și-și încordă trunchiul, picioarele. Numai mîinile-i rămăseseră vii, degetele cu care scurma acum în neștire nisipul. Și înțelese că înainte i se aștern orele goale din preajma morții, ore de becisnică și crudă așteptare. Ca o mașină uitată în funcțiune după părăsirea uzinei, creierul continua să lucreze.

„Nu mai pot afla nimic. Doar să numesc oceanul..." Și simți abia acum că totul se sfîrșise, că el era omul care agoniza pe plaja neagră, abia acum, cînd se pătrunse de adevărul ascuns îndărătul cuvintelor rostite în gînd. Căci nu numai imposibilitatea cunoașterii lumii pe care eșuase îi apăruse cu limpezime, ci inutilitatea ei. Pe nisipul bătut de ocean zăcea un mort, de la care nimeni n-avea să mai afle nimic. Cunoștințele adunate, dacă ar mai fi fost în stare să adune cunoștințe, deveniseră inutile. Erau netransmisibile.

„Mori odată !" — strigă într-o convulsie deznădăjduită. „Mori... Mori..."

Atunci, cu un straniu simțămînt de ușurare, simți că îngheață. Amorțit, creierul nu mai lucra. Murea. Și numai ochii urmau să vadă cerul, urechile înregistrau fîșiitul valurilor și zgomotele pădurii, iar degetele simțeau rezistența indolentă a nisipului. Parcă fără convingere, realitatea sonda buștcanul prăbușit pe plajă și se anihila în limitele lui. Sau începuse poate lentul proces de integrare a omului în străina ei substanță. De pe acum, ceea ce zăcea pe nisipul negru părea un element figurînd dintotdeauna în cadrul segmentului de țărm străjuit de pădurea roșie, un buștean imobil ca stînca înțepenită mai încolo, ca straniile cochilii sau trunchiul azvîrlit de apa fără capăt. Așa, amorfe, trecură clipe sau ceasuri.

Nu mai avea putere nici să-și poruncească să moară. Și, ca o durere surdă, tenace, doar sentința fără apel a întîmplării care-l zdrobise pe plaja neagră mai zvîcnea, proclamînd triumful zădărniciei. Murea zadarnic. După Agatara, Su, Verdonda, Kset-Itar... O dată cu el omenirea murea pe nisipul Tepsorei înainte de a se face cunoscută, înainte de a-și vesti prezența. O dată cu el, Marele Consiliu agoniza, se dezintegra Piața Soarelui și viața se retrăgea pe nesimțite din fiecare femeie și bărbat al celor zece lumi. Tîrînd cu ele mașini și statui, marile orașe se prăbușeau în neființă, întorcînd în pulbere mîndria omenirii, imense biblioteci și muzee. Acolo, pe Tepsora, moartea lui devenea un apocalips, lua proporțiile unui irevocabil apus al umanității.

„Nu prin mine" — se zvîrcoli, gemînd într-o supremă încercare de a-și galvaniza mușchii inerți. Și, ca prin farmec, se mișcă, se rostogoli pe plajă aidoma unei vietăți nerăbdătoare și simți cum un sălbatic aflux de putere îl ridică de pe patul de nisip, cum aleargă împleticit de-a lungul oceanului și cucerește spațiul Tepsorei, inaccesibilele dimensiuni care păreau că i se refuză pentru totdeauna. Așa, cu brațele întinse, se clătina înaintînd, și durerea-i curgea de pe buze. „Sînt omul (izbindu-se de trunchiurile roșii), trimisul omenirii ! Ascultați, ascultați, nu mi-a mai rămas timp decît pentru puține cuvinte și trebuie să vă spun visele, fisiunea nucleară și muzica. Ascultați, oh ! ascultați... Am adus cu mine hărți și filme și benzi. Înțelegeți ? Nu știu ce spun... Nu trebuie să vorbesc, asta se numește a vorbi, dar voi n-aveți de unde ști și nu puteți înțelege... Clipele-mi sînt numărate și nu vreau să mor înainte de a vă arăta cine sîntem... Priviți, imaginile curg, vedeți ? Filmul se desfășoară, luați, vă dau cu amîndouă mîinile imagini de pe Pămîntul pe care n-am să-l revăd, cascade, șuvoaie, torente de imagini... De-aici, dintr-un ungher al Galaxiei, am pornit ! Și voi înțepeni printre voi, pe plaja neagră... pe plaja neagră..."

Pe plaja neagră, singur, omul murea. Nu se clintise. Delirul care-i insuflase amăgitorul flux de putere se retrăgea ca un val roșu, lăsîndu-l inutil și vlăguit sub soarele necunoscut. Și din nou, monoton, fîșiitul oceanului. Iar pădurea emana, în loc de miresme, zgomote. Zgomote... Viața s-a redus la perceperea lor, s-a îngustat pentru a îngădui doar înregistrarea zgomotelor. O cracă a trosnit. Un val a fost. Vîntul printre frunze și un țipăt. „Acum ? Nu știu. Și asta ?... Tot mai aproape, ca și cum... Capul, nu pot întoarce

capul, nici ochii. Lumea e cerul. Parcă din stînga, dinspre pădure vine. Nu, vin. Mă înconjură. Ocolesc spre dreapta, și eu, numai cerul ăsta, numai cerul... Inima, rar". Și-atunci, cu ultima putere, cu biata fericire limitată a ultimei puteri : Să fie cu putință... ?

„Zgomotele au încetat. De ce ?" Febrile, degetele scurmă nisipul. „Mai repede, mai repede... Racheta-i acolo, mai repede ! Fie și numai după zgomotul mișcărilor am să-mi dau seama, trebuie să-mi dau seama. Așa ! Miini, să fie miini. Grosolane, dar miini... Oh, izbesc. Țăndări..."

Și deodată, sonore, îl inundă valurile triumfale ale Imnului Cosmic. Numai un deget putea declanșa mecanismul. Un simplu deget... Abia acum, izbăvite, două lacrimi se preling pe fața pămîntie, alunecă încet și picură pe nisipul negru.

N-a fost zadarnic. Peste pădurea roșie, peste oceanul răsuflînd egal lîngă cel ce nu mai răsuflă, imnul răsună.

DOREL DORIAN

El și Ea

El împlinise 2 500 de ani, dar arăta mult mai bătrîn — încăruntise înainte de vreme —, iar Ea mergea abia pe 2 300 și, evident, declara 2 000.

Lucrau în același laborator cibeopsiho-fantastic, supranumit „Atena", de exact patru secole, ceea ce însemna foarte puțin dacă ne gîndim că numai romantismul adolescenței (romantismul reprezenta etapa fundamentală a pregătirii spiritual-volitive) se prelungise aproape un mileniu.

În laborator, firește, nu prea aveau timp să vorbească unul cu altul. Centrul cerebral al „Atenei" îi solicita la o activitate febrilă, epuizantă, pentru că acestui centru (singurul de acest gen) îi revenise sarcina dificilă de a realiza — acum, după dispariția ultimilor supercreatori literari — prima mașină cibernetică în stare să ofere miliardelor de entități omenești însetate de spectaculos mult căutatele pilule microfantastice, gen literar de cea mai largă circulație acum, la începutul mileniului 71 bis.

Dar, așa cum spuneam, lucrau împreună de aproape 400 de ani și abia schimbaseră între ei cîteva mii de cuvinte. Mașina — această mașină complexă, care se năștea din inimile lor (deși inimile, disponibilitățile lor afective, aveau o contribuție infimă în raport cu contribuția rațională a milioanelor de celule nervoase) — nu le îngăduise nici măcar să se privească așa cum s-ar fi cuvenit între doi colaboratori atît de intim apropiați. Și dacă El ar fi fost întrebat dacă Ea e frumoasă, El ar fi răspuns cu siguranță că Ea e foarte frumoasă, dar asta numai pentru că toate femeile deveniseră în acel mileniu nespus de frumoase.

Ea îl privise o dată, e drept, pe furiș. Dar îl privise cu teamă, pentru că mașina — care ajunsese în ultimul stadiu prefuncțional — înregistra absolut totul, iar El ar fi putut să afle ulterior, prin intermediul mașinii, că fusese privit. Și Ea îl privise, sincer vorbind, cum nu s-ar fi cuvenit din partea unei femei care împlinise respectabila vîrstă de 2 300 de ani. Mașina însă observase, înregistrase fidel, comunicîndu-i într-adevăr creatorului ei — pentru că El era creatorul ei principal — că fusese privit.

Deci El știa!

Dar cine-ar mai fi avut naivitatea, în acel mileniu 71 bis, să se bucure de simplul fapt că o colaboratoare i-a aruncat, accidental, o privire mai mult sau mai puțin ciudată. El totuși se bucurase, naiv, involuntar, deși împlinise 2 500 de ani, iar mașina înregistrase, firește, și bucuria lui.

Și Ea știa. Știa că El se bucurase naiv, involuntar, deși împlinise 2 500 de ani. Precizez că aceste lucruri s-au întîmplat în primele decenii ale colaborării lor, iar ei — El și Ea — uitaseră desigur cu totul aceste naivități — cum se numeau în preistoria omenirii — sentimental trecătoare.

În sfîrșit, veni și fericita zi cînd mașina, supranumită „Princeps", anunță prin toate difuzoarele ei (era o mașină în formă de inimă): „Mă simt în perfectă stare de funcțiune. Vreau să lucrez. Să scriu. Să creez. Îmi trebuie doar un bioinspirator afectiv".

— Perfect, s-au amuzat El și Ea, creatorii, scrie-ne o povestire științifico-fantastică pe ideea creării unei muze inspiratoare, o mașină bio-stimulativă.

Și mașina începu să lucreze febril, obligîndu-i pe cercetători la o lectură fulgerătoare. Cităm:

> *„Toate ziarele intergalactice — chiar și cele terestre, de circulație foarte restrînsă — anunțară marele concurs universalo-summum pentru o mașină bio-inspiratoare, care urma să colaboreze activ cu marele «Princeps», prima mașină ciberoliterară. Se prezentară la concurs miliarde de mașini. Dar «Princeps» le respinse pe rînd, reținînd pentru ultima selecție trei. Prima, o mașină psiho-stimulativă, care-l asigură prin datele ei funcționale că, împreună, vor cuceri celebritatea galactică. A doua, care-i făgădui marelui «Princeps» că-l va solicita la realizarea unei povestiri ultraprofund raționale. Și, în sfîrșit, a treia, o mașină supranumită «Elena», care-i aruncă o simplă privire, un zîmbet, asigurîndu-l că ei doi, împreună..."*

Pentru prima oară, după 400 de ani, El și Ea, creatorii, se priviră absolut stupefiați. Iar mașina, care pînă aici scrisese cu o viteză fulgerătoare, se blocă automat. El și Ea, creatorii, nu știau ce să creadă. Ce a putut determina blocarea mașinii — acest defect straniu, imprevizibil, absurd ?

Hotărîră să solicite mașina la realizarea unei noi povestiri, de un cu totul alt ordin, obligînd-o să folosească alte zone de invenție. Stabiliră deci ca loc de desfășurare a acțiunii o lume în care toți oamenii au devenit superentități creatoare. Și mașina reîncepu să scrie. Transcriem :

„Toți oamenii deveniseră mari entități spirituale. Fiecare crea. Iar obișnuita circulație a valorilor ajunsese, mai mult ca oricînd, o problemă acută. Fiecare creator se întreba, cu legitimă îngrijorare pentru evoluția intergalactică, cum să afle cu viteza luminii ce se gîndește și ce se afirmă nou într-o superplanetă numită Alfa, să zicem, aflată la miliarde de ani-lumină. Unii cercetători începuseră experimental să comunice prin intermediul «foneo-gîndurilor», aparat construit dintr-un post permanent de emisie prin care erau difuzate gîndurile proprii — adevărate cercetări și lucrări de interes galactic — și un al doilea post cu o mare putere de recepție. Cu acesta din urmă, menit să cerceteze permanent Universul, se urmărea descoperirea celor care lucrau în același sector de invenție și cu care ar fi putut conlucra independent de distanță. Într-o bună zi, un creator reuși, într-adevăr, să surprindă, pe o lungime de undă, necercetata pînă atunci, o voce ciudată, o voce a unor gînduri care-l emoționară atît de profund, încît se hotărî să asculte numai această voce. Iar vocea — surprinzătoarea voce din îndepărtata planetă — se hotărî să asculte și ea același post fix, glasul lui. Și ea, stăpîna acelor modulații atît de învăluitor feminine, păru să-l înțeleagă și — în măsura în care gîndurile îngăduie uneori o reconstituire vizuală — zîmbi, zîmbi o singură clipă, iar gîndurile ei porniră fulgerător spre gîndurile lui..."

El și Ea, creatorii, se priviră amuzați, așteptînd sfîrșitul acestei extravagante istorii. Dar mașina se blocă în mod neașteptat și povestirea rămase la acel moment de tensiune. Disperați, El și Ea cercetară toate conexiunile de fulgero-ciberoverificare, dar nu găsiră nimic în stare să explice uimitoarea defecțiune. Hotărîră atunci să-i solicite lui «Princeps», ca un control ultim, o nouă povestire, al cărei erou să fie o planetă-summum, adică o planetă în care toate elementele constitutive să fie contopite într-o singură unitate volitiv-creatoare.

„Și planeta — începu să scrie mașina — rătăcea după legile inamovibile ale interacțiunii galactice prin Universul fără de margini. Totul era pe această planetă perfect — ca într-o lume centralizată la limită, cu o singură unitate volitiv-creatoare. Singură își făcea planul de acțiune, de viață, singură îl executa și-l perfecționa. Dar într-o zi, planeta întîlni în drumul ei, pe o orbită interferentă, o planetă similară, la fel de singură — pentru că drama acestor planete perfecte este tocmai marea lor singurătate. Planetele se pri-

vîră. Una dintre ele zîmbi și, uitînd de legile inamovibile ale interacțiunii galactice, își părăsiră orbitele și porniră una spre alta... Catastrofa intergalactică era de neînlăturat... Și, totuși, cînd au fost foarte aproape... s-au privit, s-au privit îndelung..."

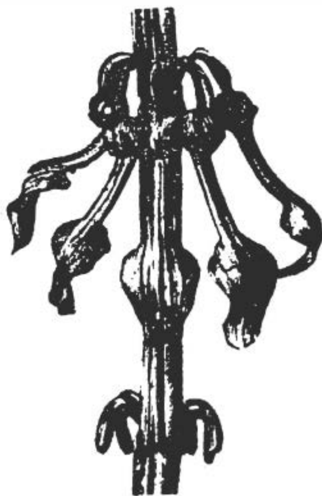
Mașina se opri încă o dată. El și Ea, creatorii, se priviră și ei, precum „Princeps" și „Elena", cînd „Princeps" își căutase o muză inspiratoare, își ascultară fulgerător gîndurile, precum cele două voci, și se apropiară, fără să știe, asemenea celor două planete. Zgomotul mașinii încetă și el. Chiar și rotițele acelea, care se învîrtesc într-un zumzet abia perceptibil — fiind, de fapt, inima lui „Princeps" — se opriră pentru o clipă și ele, cît un infarct miocardic. Și era liniște. O liniște cumplită, asemănătoare cu aceea a morții, pentru că mașina, nesimțitorul „Princeps", era și el profund emoționat. O emoție care-i blocase absolut toate circuitele. O emoție care îl oprise la timp să devină plicticos de banal și didactic. Pentru că „Princeps" era o mașină perfectă, care știa că orice sentiment, orice apropiere afectivă, orice căutare sentimentală are un început. Un început marcat printr-o privire, un zîmbet, un gînd... Și aceleași căutări, sentimente, apropieri afective au, fără voia lor, și un...

Cercetătorul — El — întrebă ce s-a întîmplat.

Cercetătoarea — Ea — se temu să răspundă...

Se priviră din nou... Și mașina, reintrînd automat în funcțiune, scrise, așa cum fusese învățată de milenii de experiență umană:

SFÎRȘIT

ARISTOLOCHIA
CLEMATITIS
(mărit de 4 ori)

NAVA OCEANOGRAFICĂ „N A U T I L U S"

Postul mixt de comandă

Către
Institutul de oceanografie
San Francisco
S.U.A.

În completarea radiogramei noastre din 16.V.a.c., vă comunicăm următoarele :

Profesorul Evans şi-a început imersiunea la orele 11 dimineaţa, cu scopul de a experimenta casca prevăzută cu membrană respiratoare. În afara echipamentului obişnuit, avea asupra sa un aparat de filmat şi un harpon electric. Din momentul pierderii contactului vizual, am conectat receptorul de ultrasunete la magnetofon, pentru a putea urmări şi înregistra desfăşurarea imersiunii. Iată transcrierea înregistrării :

„Mi s-a cerut să vorbesc tot timpul, pentru ca arhiva expediţiei să se îmbogăţească cu un document convingător. Am să vorbesc — cu toate că mi se pare cam ridicol. În definitiv, am încercat casca lingă ţărm şi nu văd nici un motiv pentru care lucrurile ar merge mai prost în larg. Compoziţia apei este doar aceeaşi...

Mă cufund încet, atent mai mult la respiraţia mea decît la ceea ce se petrece în jur. De altfel, nu se petrece nimic deosebit. O uşoară degradare a luminii, peşti... Cam puţini peşti ! Probabil că mă aşteaptă pe fund. Cît despre rechini... aş arunca harponul ăsta inutil dacă n-aş şti că e trecut în inventarul domnului Weather.

Apropo : domnule Weather, să ştii că apa e caldă. Costumul cu care mă îmbiai m-ar fi făcut doar să mă simt ca într-o armură prea strîmtă — şi pe deasupra cu miros de cauciuc.

Respir la fel de uşor ca la suprafaţă. Aproape la fel de uşor. Am deprins tehnica : o inspiraţie lungă, permiţînd filtrarea unei cantităţi suficiente de oxigen din apă, şi o expiraţie bruscă, pentru a sili bioxidul de carbon să treacă prin membrană. Mă gîndesc, amuzat şi furios totodată, la muştiucul pe care trebuia să-l strîng între dinţi ca să primesc amestecul suspect din rezervoare. Inventatorii acestei membrane de material plastic sînt nişte binefăcători ai umanităţii... subacvatice.

Am obosit. Am impresia că debitez un monolog interminabil dintr-o piesă proastă. Sper că vă plictisesc destul ca să fiu răzbunat.

Am ajuns pe fund. Lumina curge de sus, țesînd o broderie tremurătoare pe nisipul în care labele mele de cauciuc lasă urme stranii. Dacă distinsul meu confrate Greenplay ar trece pe aici, ar scrie îndată un articol despre iminenta descoperire a unui nou și senzațional reprezentant al faunei bentice...

Respir. În jur, aceeași monotonă viclenie a oceanului: animale care par plante, plante care par animale... Notează, colega Faith: un **Equus Punctatus** cu două înotătoare dorsale! Am să-ți împrumut casca mea... cînd mă întorc. Vreau să mai fac cîteva salturi pe deasupra tufișurilor de corali. Poate stîrnesc vreun rechin care stă la pîndă, ca să n-am impresia că harponul ăsta...

Stop!... Nu, nu e vorba de magnetofon. Îmi luasem prea mult elan și era să trec de un prag submarin, dincolo de care... Un abis, colega Faith! Un adevărat abis!... L-am văzut și pe batigramă, dar credeam că ne-am oprit la o distanță mai respectabilă. Dac-am avea un batiscaf la bord...

Ciudată senzație! Parc-aș fi pe terasa lui Empire State Building, într-o zi cu ceață. Privirea mi se pierde în penumbra lăptoasă din abis. O penumbră lăptoasă... Sună nepotrivit, nu? Impropriu. Și, totuși, vă asigur că nu e o simplă metaforă. Lumina se topește, se difuzează în straturile mai adînci ale apei. Un clarobscur veritabil, fără contribuția generațiilor de pipe flamande.

Trebuie să... Mi s-a făcut deodată frig. Domnul Weather poate să jubileze. Dacă nu cumva e o iluzie... Nu, termometrul n-are iluzii. Un salt de cinci grade e un lucru foarte real. Probabil că un curent rece....

Asta ce mai e? Ceața lichidă se îndesește. Penumbra se transformă treptat în întuneric. Un întuneric urcînd parcă din abis. Halucinație?...

Mercurul a coborît cu încă cinci linii. Nu poate fi vorba de un curent... Și nici de o întunecare, cum credeam. O imensă masă neagră a străpuns foarte încet penumbra lăptoasă și se apropie de pragul pe care mă aflu. O văd din ce în ce mai bine. Și e din ce în ce mai frig...

Poți să mă invidiezi, colega Faith: filmez acum o emisferă gigantică, de culoare cafeniu-închis, pulsînd slab în lumina ireală din adînc. O masă gelatinoasă amorfă, pe a cărei suprafață netedă se aprind și se sting luciri fosforescente...

A ajuns în dreptul meu. Țin aparatul cu degetele amorțite de frig și filmez. Fără filmul acesta nu m-ar crede nimeni. O emisferă vie!... Pe lîngă ea, șarpele de mare e la fel de banal ca teoriile distinsului meu confrate Greenplay.

Mi-e din ce în ce mai greu să vorbesc. Frigul... și nu numai el. Parcă mi-au amorțit și gîndurile... Emisfera se apropie... Înghet... Aparatul... jos. Harponul!... Explozie de lumină... M-a atins".

Relatarea profesorului Evans s-a întrerupt aici. Scafandrierii noștri au coborît imediat, au ajuns la pragul submarin și au găsit aparatul. Profesorul dispăruse.

Anexăm transcrierea raportului oral al scafandrierului Frank Thurnbridge:

„Să mă bată dumnezeu dac-am văzut o groapă mai păcătoasă!... Bietul domn Evans vorbea despre nu știu ce «penumbră».

O figură de stil, probabil. Ați trecut vreodată pe lingă o mlaștină din care ies aburi urit mirositori?... Așa era! Parcă simțeam și mirosul, cu toate că aveam pe mine ditamai costumul, nu o biată cască...

Ce să vă mai spun? Mi s-a părut și mie că apa e cam rece, dar pînă să mă uit la termometru... Ori s-a încălzit la loc, ori fusese doar o închipuire... La fel cu aburii din groapă. Cînd m-am uitat prima oară, erau mai întunecați, mai negri. După aceea... Să fi coborît dihania profesorului?...

Cam asta ar fi. Și să nu uit: povestea cu animalul cafeniu am mai auzit-o acum cinci ani, într-o circiumă din Sidney. Un flăcău cam afumat se jura că a văzut cu ochii lui un rechin intrînd în dihania asta, ca un cuțit fierbinte într-un calup de unt. Spunea că de atunci s-a lăsat de meserie... Dacă mă-ntrebați ce cred, am să vă răspund că un scafandrier adevărat nu se teme de o bucată de gelatină, fie ea cît Madison Square Garden!"

Al doilea scafandru a întărit mărturia lui Thurnbridge.

Pelicula utilizată de profesorul Evans era complet voalată. Întrucît aparatul de filmat era în bună stare, iar developarea a fost efectuată după toate regulile, ar rămîne posibilitatea unui defect de fabricație. Profesorul Faith menționează că voalarea poate fi produsă și de o sursă radioactivă. Contoarele Geiger-Müller n-au descoperit însă nici o urmă de radioactivitate în rocile de pe fundul oceanului.

După știința noastră, existența „emisferei vii" nu e confirmată de nici un document incontestabil. Relatarea scafandrierului australian a apărut la rubrica de curiozități a unei reviste de popularizare. Unii comentatori au încercat s-o lege de dispariția căutătorilor de perle japonezi de pe vasele „Yamata Maru" și „Felton". Rechinii, murenele și caracatițele sînt însă prezențe mai palpabile decît ipoteticul monstru cafeniu.

Singurul fapt care ar putea confirma într-un fel relatarea profesorului Evans este o întîmplare din anul 1874, consemnată în analele catastrofelor maritime. Extragem din jurnalul de bord al navei „Stratowne":

„La 8°50' latitudine nordică și 84°5' longitudine estică, ne-am întîlnit cu goeleta „Pearl", aflată într-o zonă de acalmie. La o jumătate de milă în dreapta goeletei s-a ridicat deodată o imensă masă cafenie. Privită prin binoclu, ea apărea cu totul deosebită de toate viețățile marine cunoscute. Un om înarmat cu o pușcă (mai tîrziu am aflat că era capitanul goeletei) a tras cîteva gloanțe în această masă, care a început să se agite. Suprafața ei era atît de mare incît a răsturnat goeleta. Îndreptîndu-ne în grabă spre locul catastrofei, n-am putut salva decît cinci oameni, cu toate că oceanul era liniștit".

Profesorul Faith susține că „emisfera vie" și monstrul care a răsturnat goeleta ar putea aparține aceleiași specii. Opinia sa este că voalarea peliculei se datorește unei emisii radioactive organice iar scăderea bruscă a temperaturii — unei absorbții masive de radiații infraroșii.

Fără a înlătura posibilitatea unei halucinații — oxigenul din apa sărată a oceanului pătrunde prin membrana de material plastic în combinații și proporții încă nu pe deplin stabilite —, credem

că relatarca profesorului ar putea duce la reconsiderarea unor vechi legende şi tradiţii. Amintim cîteva puncte de reper:

Olaus Magnus notează apariţia unui animal marin lung de cel puţin o milă şi semănînd mai mult cu o insulă (similiorem insulae quam bestiae), care fusese numit Kraken.

Descoperind un astfel de animal dormind la suprafaţă, episcopul de Nidros l-a luat drept o stîncă uriaşă, a pus să se ridice un altar pe spinarea lui şi a oficiat o slujbă religioasă. După întoarcerea episcopului la ţărm, Krakenul a dispărut în adîncuri.

Un alt prelat — Pontoppidan, episcop de Berghen — susţinea că un regiment ar putea să manevreze în voie pe spinarea unui astfel de monstru.

Ne oprim aici. Ştiinţa contemporană identifică Krakenul cu un cefalopod gigantic. Ştiinţa de mîine va dovedi, poate, că la baza legendei stă apariţia sporadică a „emisferelor vii".

O ultimă observaţie: moartea profesorului Evans n-a fost nici inevitabilă, nici zadarnică. După propria lui relatare, masa cafenie se mişca foarte încet. Ar fi avut deci timpul necesar pentru a se depărta, dar a preferat să rişte ca să obţină dovada existenţei unei forme de viaţă altfel incredibile. Cinstindu-i curajul, personalul ştiinţific şi echipajul de pe „Nautilus" au hotărît să elucideze misterul „emisferei vii". În acest sens, vă rugăm să obţineţi, de la forurile în drept, ca un batiscaf să întreprindă cercetări în fosa Evans.

Conducătorul expediţiei ştiinţifice

William Seeman

prof. WILLIAM SEEMAN

Comandantul navei

James Craig

cpt. JAMES CRAIG

p. conf. ION HOBANA

Viorica Huber

VIORICA HUBER

Oceanul cu triluri

Așteptau, încordați la maximum, întîlnirea cu ființele care populau, se pare în întregime, acel sistem solar. Pe drum, captaseră întîmplător niște emisiuni sonore, venite dintr-acolo. Automatele de tradus le „digerară" și le retranspuseră în undele armonice cu frecvențe foarte înalte, cu care erau ei obișnuiți, iar biologul navei, neavînd ce face, se distră învățînd vreo cîteva mii de cuvinte, pentru a le folosi „diplomatic", zicea el, la ceremonia întîlnirii astrale, prin „viu grai" și nu prin intermediul translatorilor mecanici.

La cîtva timp după aceea, intrară pe neașteptate în zona unor radiații necunoscute, și multe dintre aparatele ultrasensibile de la bord se defectară. Nu și-ar fi putut corecta traiectoria dacă n-ar fi primit mai apoi un mesaj cosmic precis, de data asta transmis direct in codul galactic. Conținea o sumă de informații tehnice despre sistemul solar respectiv, coordonatele unei stații interplanetare cu escală obligatorie și indicația ca ei să aștepte acolo.

Se opriseră de aceea la periferia sistemului solar, deasupra micului satelit semnalat și care gravita, laolaltă cu alți unsprezece, în jurul unei uriașe și sumbre planete. Micul satelit, în schimb, strălucea albăstrui și vesel, sub un înveliș alcătuit dintr-o masă transparentă, flexibilă și impenetrabilă. Sondajele arătau că sub calota ciudată, artificială, există o „stație" și mai ciudată, subocianică, împărțită prin niște ecluze, construite tot din materialul protector, transparent, în compartimente geometrice.

Așteptau febrili, nemulțumiți de puținele informații pe care le mai primeau de la aparate, și nu știau ce să facă. Biologul repetă întrebarea, devenită obsesie pentru toți:

— Dar dacă ei ne așteaptă sub calotă, adică în apă?

Discutaseră îndelung, în contradictoriu, despre traiul acelor ființe, desigur superioare din moment ce cuceriseră întregul lor sistem solar și puteau comunica prin codul galactic cu alte lumi. Acum însă toți erau obosiți și tăcură.

— Eu nu mai pot aștepta. Cobor, poate găsesc ceva interesant, decise biologul și-și pregăti scafandrul individual.

Își dirijă saltul și sări curajos în atmosfera rarefiată. Calota flexibilă nu-l respinse, cum se așteptase el, ci-l învălui într-un fel

de bulă lichidă, sorbindu-l apoi spre interior. De aici se pomeni imobilizat într-una dintre ecluze, care se umplea treptat cu apă. Cînd apa ajunse pînă sus, peretele transparent lunecă sau cedă presiunii, şi el se trezi deodată pe fundul oceanului, adică într-un rezervor marin artificial, nu prea adînc. Maşinal îşi verifică aparatele. Legătura cu ai săi era întreruptă. Biologul fluieră, neplăcut impresionat, apoi îşi reveni din surpriză şi-şi conectă aparatele, ca să cerceteze măcar ce e în jurul său. De cum îşi stabili vizibilitatea, zări în oceanul verde intens un peisaj straniu: nişte antene-franjuri fosforescente se legănau prin apă, mai încolo pluteau nişte sfere trandafirii, pe care le luă drept animale sau plante inferioare. Mii de vietăţi strălucitoare, de culori şi de forme fantastice, luminescente, jucau în jurul său, dispărînd în întuneric cînd îl atingeau. Avea casca auditivă reglată pentru frecvenţe joase, adică pentru a comunica în scara sonoră presupusă proprie acelor fiinţe superioare, care-l ţineau aici prizonier în bazin. Dar nu auzea nimic. O tăcere plină de surprize îl învăluia. Înainta prin apă, surescitat şi atent, speriind vietăţile cu forme ciudate pe care le întîlnea. „Aceste făpturi, aşadar, mă aud sau mă văd", îşi spuse şi deodată îi trecu prin minte că ele ar putea auzi ca şi el, prin ultrasunete. Îşi modifică audiţia din cască, şi dintr-o dată oceanul se umplu de sunete, de şoapte şi de şuierături, şi de nişte vibraţii foarte mîngîioase pentru el, părînd parcă triluri. Asemenea semnale erau emise de unele insecte de pe planeta lor, insecte care erau cultivate special pentru cîntecele lor. „Greieri", îi veni în memorie un cuvînt nou învăţat. Triluri de greieri, poate. Greieri de ocean. Sau privighetori. Nu, privighetorile sînt nişte păsări, pare-se. Oricum, glasurile păreau inofensive şi foarte muzicale. Dar şuieratul acesta? Ah, ce tare e, ce grav! Frisonă. I-a zgîriat nervii. Cine l-o fi scos? Un animal, un aparat? N-avu timp să verifice, că se pomeni în faţa lui cu un corp elastic, masiv, de formă trapezoidală, cu două inotătoare laterale şi o coadă puternică. Un monstru marin. Avea doi ochi simpli, nu compuşi, cum se aştepta el, înfundaţi, mititei şi lucioşi. Corpul se termina cu un cioc înspăimîntător, plin cu dinţi. Monstrul scotea sunetele acelea muzicale, dulci de tot, un fel de gungurit de păsări şi de vibrări de instrument electronic laolaltă. Şi tot de la el pornise şi şuieratul disonant, enervant.

„Aha, gîndi biologul dezamăgit, reglîndu-şi casca îndată pentru registre sonore foarte variate, aşa arată greierele sau privighetoarea oceanului acesta. Ce fel de vietate însă eşti, superioară sau...?

Monstrul stătea înaintea lui, liniştit, fără intenţii duşmănoase şi ciripea, în continuare, solfegii de ultrasunete. *O clipă, biologul crezu că visează, dar nu, era perfect adevărat. Semnalele foarte repezi, neinteligibile la început, deveniră cuvinte ale limbii acelui sistem solar, dar cuvinte cîntate într-un mod foarte muzical şi caraghios, prin ultrasunete.*

Biologul rîse şi monstrul inofensiv îi imită rîsul, gargarisindu-l în nişte cascade proprii.

„Să-i vorbesc pe limba lui", îşi zise astronautul surprins şi, prin aparatul special de vorbit, articulă destul de greu, dar limpede:

— Ce fel de sursă sonoră eşti?

— Nurrsă sonorrrră, graseie dihania, spărgîndu-i parcă pîlnia auditivă, apoi îndată făcu un lucru uluitor: căscă gura sau ciocul și gîlgîi ceva neînțeles, rămînînd așa, cu dinții la vezeală.

— Ce faci? întrebă și mai uimit biologul.

— Rîd, nu vezi? gunguri namila.

— De ce?

— Mă bucur. Mă bucur foooarrrte mult.

— De ce?

Monstrul chicoti și cîntă ceva neînțeles, pe un timbru grav. Apoi spuse foarte dulce:

— Zeii s-au întors. Oho, ce bucurie! Zeii s-au întors!

Biologul nu-și amintea ce înseamnă „zeii" — poate nici nu figura acest cuvînt în glosarul său de curînd întocmit. În orice caz, pînă să se gîndească în ce încrengătură să-l claseze pe simpaticul cîntăreț acvatic, se trezi luat pe sus și zvîrlit, prin apă, în aer. Cîtăva vreme circulă așa, aruncat ca o scrumbie, între niște mase plastice rotunde, care se dovediră a fi chiar capete de monștri, aidoma celui care conversase cu el. Prin cască se auzeau urlînd, zumzăind și chițăind niște voci pițigăiate sau foarte groase:

— Prinde-l, Jo! Hop-là!

— Prinde-l tu! Zeii sînt aici.

— Vezi să nu-l scapi de pe nas! Bravo! Hai, Jo!

Amețit, rezistă un timp, apoi leșină. Se trezi într-o sferă trandafirie, un fel de adăpost al monștrilor, culcat pe înotătoarea elastică și tandră a unei astfel de viețăți.

Începură iar șoaptele și vibrațiile acelea foarte mîngîioase. Apoi se deslușí în acea limbă stranie, toarsă prin registrul de ultrasunete:

— Nu e zeul nostru. E un zeu mic. Pe Jupiter! E un zeu mic, de trei ori mai mic decît zeul nostru! Nu-i faceți nici un rău. E totuși un zeu.

— E un crrrevete, zicea alt glas scîrțîietor. Și miroase a doctorie.

Biologul n-avea habar ce e un „crevete", dar înțelese că Zeii trebuie să fie locuitorii sistemului solar, iar monștrii aceștia poate niște animale îmblînzite, care știau să vorbească. Întrebă, curios, articulînd distinct, ca să fie înțeles:

— Voi sînteți roboți? Mașini? Greieri? Privighetori? Animale?

— Sîntem Prietenii Veseli ai Zeilor, gunguri cineva. Apoi alt monstru rîse limpede, exact cu rîsul astronautului de acum cîteva clipe și cîntă nazal:

— Sîntem Pe-Ve-Zeii! Pevezei, pevezei, pee-vee-zée-ii. Pevezengheeeii! Și la urmă cîntărețul sughiță, gurlui și miorlăi de cîteva ori!

— Astîmpără-te! se auzi o poruncă dulce. Altfel te trimit îndărăt în bazinul puilor! Se făcu o clipă tăcere. Biologul își încordă puterile și zise:

— Ascultați, pevezei, prieteni veseli ai zeilor, duceți-mă la zeii voștri. Sînt un zeu din altă planetă. Am venit în zbor aici. Vreau să vorbesc cu zeii voștri.

— Bine, am înțeles, grăi subțire de tot o voce. Ține-te de aripa mea, să mergem la T.V.F.

— Ce e aceea T.V.F.?

— Televideofon... fooon...

— Să mergem, spuse biologul ceva mai liniştit. Monstrul îl purtă pe spinare, iute, prin cîteva bazine, manevrînd cu precizie încărcarea ecluzelor. La sfîrşit, îl depuse în interiorul unei sfere albe, cu pereţii străbătuţi de canale regulate, cenuşii. Gîfîind şi sforăind greoi, animalul cîntător împinse cu capul o trapă. Prin canalele cenuşii se-aprinse o lumină albă, strălucitoare. În cîteva clipe, sfera deveni luminescentă şi pereţii ei se umplură de făpturi stranii, de trei ori mai mari decît astronautul din bazin, destul de asemănătoare cu el la cap, la carură, numai că aveau doi ochi simpli, nu compuşi, şi un cioc cărnos mic şi dedesubt o tăietură orizontală, care se mişca parcă mereu. Şi aveau două miini şi două picioare — stelelor! — numai două picioare! În sferă dudui un şuierat care-l paraliză o clipă pe biolog, apoi se auzi un freamăt.

— Zeii sînt acolo! Fii cuminte, ei te văd, te aud, şopti alintoasă dihania. Şi apoi urmă tare: — O, zei ai Delfinilor, priviţi ce zeu mic am descoperit în bazinul 4. Priviţi-l ce mic, hi, hi, ce mic e, ce nostim e, ai zice un creevee... şşşt! Ei, e zeu ca şi voi, nu-i aşa?

Făpturile stranii îl priveau pe astronaut fix, în tăcere. Deodată se ridicară. Păreau acum încă o dată mai înalţi. O voce adîncă, puternică, spuse în limba galactică:

— Fiţi bineveniţi printre pămînteni, dragi prieteni. Nu vă aşteptam pe voi, ci pe nişte oameni de-ai noştri, plecaţi de mult. Pentru ei am construit, pe micul satelit de hidrocercetări al planetei Jupiter, un far cu un semnal automat. Nu vă îngrijoraţi. Vom veni să vă luăm. Vom veni îndată. Jo, ai grijă de oaspetele nostru. Ai grijă, Jo.

Delfinul rîse cristalin, şuieră bucuros, apoi cîntă gros, prelung:

— Da, dar micul zeu să mă scarpine, ca voi, pe spinare. Pe spii-naa-rrreee!

EDUARD JURIST

Inspectorul Bott intră în acţiune

...De fapt inspectorul Bott intrase pur şi simplu într-un compartiment de clasa a doua a expresului de noapte care ajungea la Liverpool ziua. Ca şi cînd un inspector de la Curtea Scoţiei * nu are voie să călătorească de plăcere şi spre Liverpool. La urma urmei fiecare are voie să-şi petreacă week-end-ul unde pofteşte. Chiar şi un inspector de poliţie cînd nu e în misiune.

Aşadar, inspectorul Bott — pe care oricine l-ar fi identificat datorită mersului său elastic — intrase într-un compartiment de clasa a doua şi aprinse lumina. Locul de la fereastră era ocupat de un călător care citea absorbit gazeta de seară, neacordînd nici o atenţie peisajului fermecător cufundat în întuneric. Aşa cum bănuise de la început **, în restul compartimentului nu mai era nimeni.

— Good evening, sir, rosti politicos inspectorul. Sper că nu vă incomodează lumina ?

— Faites comme chez vous, răspunse călătorul cu un pronunţat accent englezesc şi-şi disimulă zîmbetul în spatele ziarului. De altfel, adăugă el, am terminat de citit **mica publicitate,** singurul lucru care merită atenţie în ziarele de seară, în cele de dimineaţă, ca şi în cele de prînz. Voi profita de prezenţa dv. ca să dorm puţin.

— Totdeauna dormiţi puţin ? Sau numai ocazional ?

Bott se întinse comod pe unul dintre locurile libere. Avea aerul că-l alesese la întîmplare, cu toate că ocupase tocmai locul trecut pe tichet***.

— Pe vremuri, răspunse călătorul, cînd eram funcţionar în City, dormeam numai dimineaţa. Pentru leafa pe care o primeam, n-ar fi fost rentabil să dorm pe timpul meu.

— Acum lucraţi pe cont propriu ? se interesă inspectorul.

— Vorbind la figurat, da.

** Aşa se numeşte poliţia engleză. În original : Scotland Yard (n.a.).*
*** Inspectorul Bott consultase încă în gară diagrama vagonului (n.a.).*
**** Aşa ar fi făcut orice englez civilizat pe orice teritoriu al Commonwealth-ului (n.a.).*

Inspectorul rămase pe gînduri*. Cînd observă că omul din fața lui e pe punctul să adoarmă, întrebă brusc:

— Nu sînteți scriitor, nu-i așa?

— Fără doar și poate.

Un timp conversația păru să lîncezească. Bott renunță la mai multe întrebări. Iar călătorul preferă să nu răspundă. Inspectorul se folosi de acest intermezzo ca să-și cerceteze pe îndelete vecinul de compartiment. Era un dolicocefal îmbrăcat într-un elegant costum englezesc, de culoare gri și cu o vestă de lînă gri sub haină. Cravata se asorta și ea în mod fericit cu ciorapii. Numai batista în carouri mari aducea o notă de extravaganță.

— Sînteți de la poliție, nu-i așa? spuse la rîndul lui la fel de brusc călătorul, pentru a reînnoda discuția.

— Desigur, domnule, răspunse imperturbabil Bott. Cu toate că, sincer vorbind, nu înțeleg cum ați ghicit?

— Colțul insignei dv. de inspector iese de sub rever și reflexele luminii mă împiedică să dorm, explică acesta amabil.

Inspectorul căută un vechi adagiu profesional și-l găsi.

— Dacă n-aveți nimic pe conștiință, puteți să dormiți liniștit.

Călătorul scoase o mică agendă și, după ce-o consultă, spuse:

— Cînd a fost jefuit trenul poștal eram la căpătîiul unchiului meu muribund. Un om bogat care și-a redactat testamentul în favoarea mea. Nefericitul poate să depună oricînd mărturie.

— În cazul acesta sînteți de două ori fericit.

Călătorul rîse fără nici un motiv.

— Exagerați. Unchiul meu e un bărbat cu o sănătate de fier. A suportat perfect cel de-al treilea infarct.

— Permiteți-mi să vă exprim felicitările mele pline de regret, spuse inspectorul înclinîndu-se ușor.

Trenul începu să încetinească și, cum era de așteptat, opri într-o gară. Era tocmai gara prevăzută în mersul trenurilor. Călătorul se uită la ceas, ca și cînd ar fi vrut să-l verifice. Într-adevăr, ceasul întîrzia cu un minut întreg. Cînd minutarul se sincroniză cu șuierul locomotivei, ușa se deschise și-și făcu apariția un bărbat înalt, uscățiv, cu o mustață deasă, tunsă scurt. Călătorul de la fereastră i se adresă fără să-l privească.

— Cu toate că nu vă cunosc, fiți binevenit în compartimentul nostru. Cu excepția domnului inspector de la Scotland Yard, nu mai e nimeni în acest compartiment.

Noul venit mulțumi și-și așeză valiza în plasa de bagaje. Apoi luă loc lîngă ușă, pe unul dintre locurile rămase libere. Desigur, pe locul însemnat pe tichetul de călătorie. Inspectorul Bott îl privi cu atenție. Era un dolicocefal îmbrăcat într-un elegant costum englezesc, de culoare cafenie și cu o vestă de lînă cafenie sub haină. Cravata se asorta și ea în mod fericit cu ciorapii. Numai batista în carouri mici aducea o notă de extravaganță. Domnul în cafeniu scoase din haină o tabacheră de aur și o întinse inspectorului.

— Serviți fără grijă. Sîntem într-un vagon pentru fumători.

— Mă îndatorați, domnule, dar cu toate acestea nu pot accepta o tabacheră furată...

** Bott se deosebea întrucîtva de alți inspectori (n.a.).*

— Complimentele mele. Sînteți un polițist cu experiență. Într-adevăr, tabachera aceasta a fost furată de două ori.

— De altfel, nici nu fumez, preciză impasibil Bott. Poate dumnealui... *

Acesta își consultă ceasul și spuse :

— La ora șase și un sfert am fumat ultima țigară. Așa că-mi pot permite să accept amabila dv. invitație.

Întinse mîna, luă tabachera și-o puse în buzunar.

— Cîte fumați pe an ? se interesă Bott.

— Depinde.

— E într-adevăr imens. Și nu vă temeți de cancer ?

— Am avut unul în copilărie. Se spune că asta te imunizează. De altfel în familia mea n-a fost nici un caz serios în ultimii 123 de ani. Apoi, fără nici o logică, se adresă călătorului în costum cafeniu : Mergeți desigur la Liverpool ?

— Uneori, răspunse acesta ridicînd din umeri.

— E de cele mai multe ori un oraș fermecător. Nu-i așa, domnule inspector ? M-a impresionat de fiecare dată cerșetorul orb de la colțul străzii Garden-Party. Întotdeauna are rest de la o liră.

— Asta mă bucură, spuse domnul în cafeniu. E o mare bătaie de cap să găsești mărunțiș.

— De ce nu dați o lovitură la bancă ? se interesă călătorul în gri ? Se spune că au mărunțiș berechet. Ce părere aveți, domnule inspector ?

— Nici una.

— Păcat. Mă interesa părerea unui specialist.

Călătorul în costum cafeniu căscă prelung.

— Și cum se poate ajunge mai repede în strada Garden-Party ?

Cel de la fereastră îi întoarse căscatul.

— Dacă te așteaptă o mașină, de exemplu.

— Cu ce fel de mașină, de exemplu ?

— O mașină verde.

— Și șoferul ?

În clipa aceea ușa se deschise și apăru controlorul.

— S-a mai urcat cineva în afară de dv. ? întrebă el.

— Tot ce se poate.

Controlorul mulțumi și închise ușa.

— E același de rîndul trecut, observă călătorul de la fereastră.

Locomotiva șuieră prelung. Trenul se apropia de gara Liverpool. Cei trei își pregătiră bagajele.

— A fost o adevărată plăcere să vă cunosc, spuse călătorul în haine cafenii.

— Trenul a unit întotdeauna destinele oamenilor, spuse enigmatic inspectorul Bott.

— Păcat că trebuie să ne despărțim, oftă cu amărăciune călătorul de la fereastră.

---

* *Se referea la celălalt călător* (n.a.).

— Dimpotrivă, domnii mei. Avem acelaşi drum. Sînteţi arestaţi. Nu încercaţi să trageţi semnalul de alarmă. Pe culoar sînt oamenii mei...

★

...Comisarul şef Kliff Harding nu-şi putea ascunde satisfacţia *. Sună de două ori. **

Acesta intră.

— Doriţi o cafea?

— Dimpotrivă, sergent. Să fie aduşi arestaţii.

Sergentul ieşi şi reveni după un minut, introducînd în birou pe cei doi călători, pe care i-am recunoaşte imediat după costumele lor (unul gri şi celălalt cafeniu), după cravatele lor (ce se asortau perfect cu ciorapii), după batistele lor (cu carouri mari şi mici) ce aduceau o notă de extravaganţă. De altfel, erau amindoi dolicocefali.

— Hello, boss, spuse primul.

— Hello, boss, mormăi şi al doilea.

— Poţi să-mi spui ce-i neghiobia asta? De cînd ai început să arestezi înainte de comiterea infracţiunii? întrebă primul.

— Las-o baltă, Burke, rîse comisarul şef. Aţi rămas în urmă. Astăzi sînt alte timpuri.

— Eh, dacă nu-l umflai pe şofer..., murmură cel de-al doilea. El ne-a trădat. Ticălosul.

— Eroare, Gord. Voi l-aţi trădat.

— Noi?! săriră cei doi ***.

— Exact.

— Pentru asta îţi mai trebuie şi dovezi, rîse Burke.

— Le şi am. După arestarea voastră, unul din oamenii mei a fost punctual la întîlnire. Aşa cum aţi aranjat, casierul a adus sacul cu bancnote la locul stabilit. Restul a fost simplu.

— Bine, dar cum?!

Comisarul şef Harding sună din nou de două ori. Sergentul deschise uşa.

— Să-i iau pe arestaţi?

— Dimpotrivă. Adu-mi o cafea.

Harding se ridică din fotoliu şi se îndreptă spre unul dintre dulapurile din perete. Deschise uşa şi din dulap ieşi inspectorul Bott.

— Iată, o să vă explice chiar el. Vă cunoaşteţi, nu-i aşa?

— Dobitocul ăsta?

Bott nici măcar nu zîmbi.

— Atributul pe care-l folosiţi, în cazul meu, este total impropriu.

— Să nu pierdem timpul, Bott! Nu vezi cu cine stai de vorbă?

— All right, boss. Sarcina mea, domnilor arestaţi, a fost una dintre cele mai simple. Am înregistrat absolut toate cuvintele pe care le-aţi pronunţat. Frazele păreau în aparenţă absurde ****.

---

* *Nimeni nu ştia de ce trebuia să şi-o ascundă* (n.a.).
** *Sergentul de serviciu era cam tare de ureche* (n.a.).
*** *Îşi pierduseră, se vede, calmul englezesc* (n.a.).
**** *Ceva în genul unui umor la modă* (n.a.).

Am eliminat redondanța. Am analizat toate variantele logice în raport cu problema programată și iată rezultatul.

Inspectorul Bott întinse o foaie de hîrtie, pe care cei doi citiră.

„La șase și un sfert... la colțul străzii Garden-Party... te așteaptă o mașină verde. Și șoferul? E același de rîndul trecut".

— Acum e clar? întrebă comisarul șef. Restul veți discuta cu judecătorul de instrucție. Vă sfătuiesc însă să fiți mai puțin absurzi la interogatoriu.

Apoi, întorcîndu-se spre inspector, spuse calm:

— Mulțumesc. Deocamdată nu mai e nevoie de dumneata.

Inspectorul salută și, întorcîndu-se pe călcîie, intră în dulap. Abia atunci arestații observară o carte de vizită prinsă pe ușa dulapului: **INSPECTORUL ROB BOTT**

VASILE NICOROVICI

Planeta intergalactică

Ei au transformat o planetă într-o corabie astrală și i-au pus numele „Speranța". Savanții lor calculaseră, pe baza unor unde recent descoperite — anti-gama —, că materia din care e formată galaxia lor, s-o denumim galaxia Alma, a intrat într-un proces de involuție, care avea să se termine printr-o uriașă explozie cosmică. Situația era gravă. Singura soluție era strămutarea într-un alt sistem galactic a întregii colectivități și a bunurilor spirituale acumulate în milioane de ani de civilizație. Au fost propuse mai multe proiecte. Unul dintre ele, care a întrunit imediat adeziunea Consiliului Suprem, prevedea transformarea unei planete într-o corabie astrală. De altfel, termenul de „corabie" era impropriu și anacronic. Dar nici astronavă nu-i puteai zice. Pînă la urmă, după dispute filologice, a fost adoptat termenul de „planetă intergalactică". Și i-au dat numele de „Speranța". Fiindcă nici unuia dintre cei care se îmbarcau nu-i era hărăzit să vadă, cu ochii săi, locul

de destinaţie. Călătoria trebuia să dureze 1 000 de ani, deci să cuprindă viaţa multor generaţii. La nivel sideral, un mileniu nu e un interval lung, totuşi faptul că viteza uluitoare a „Speranţei" avea să pună în acţiune o lege paradoxală a timpului asigura atingerea galaxiei învecinate.

Punerea la punct a acestei planete-vehicul n-a prezentat dificultăţi insurmontabile. Locuitorii de pe Xileniu, sau xileniţii, aveau mijloace de producţie capabile să ducă la capăt o asemenea întreprindere. Au ales, din sistemul lor solar, o planetă de mărime mijlocie, pe care au amenajat-o pentru expediţia milenară. Au strămutat acolo toate relicvele artistice, uzinele mai importante, chiar şi unele peisaje mai deosebite. Au construit oraşe noi, cosmodroame pentru flotele de rachete. Un lucru mai greu pentru ei a fost să aprindă sus, pe cer, un soare artificial, căci pe cel adevărat nu-l puteau lua cu ei. Şi xileniţii, ca toate fiinţele raţionale, aveau nevoie de soare. Dar sori din aceştia, din plasmă, mai creaseră ei şi în alte ocazii. Întreprinderea cea mai dificilă, însă, a fost montarea sistemului de propulsie. Era o invenţie nouă, care folosea forţele antigravitaţionale mult amplificate. Instalaţia avea şi nişte proporţii cu totul neobişnuite, trebuind a face să evolueze cu viteze luminale o întreagă planetă. Materia primă pentru combustibilul de propulsie se găsea în magma incandescentă a scoarţei. Era un neajuns, deoarece rezervele, calculate pentru „mileniul intergalactic", erau limitate. Dar xileniţii se gîndeau că pe parcurs savanţii lor vor găsi o soluţie care să-i scoată dintr-un eventual impas. De altfel, construcţia sistemului de propulsie a constituit o operă grandioasă, care a inspirat pe mulţi poeţi şi dinamoplasticieni [1]. Au fost sfredeliţi cei mai înalţi munţi, şi în craterele lor profunde au fost introduse instalaţiile de propulsie, către care, din adîncuri, prin canale speciale, sosea magma incandescentă.

Pregătirile au durat cîteva decenii. În acest timp, xileniţii au încercat să intre în contact cu lumile gînditoare învecinate, dar din pricini necunoscute spaţiul sideral din jurul lor devenise opac la orice mesaje.

Pe măsură ce momentul plecării se apropia, xileniţii mai vîrstnici erau tot mai mult cuprinşi de nostalgia despărţirii de meleagurile natale. Luau cu ei cîte un săculeţ de pămînt sau pietre simple din locurile în care îşi trăiseră viaţa. Cei tineri erau entuziasmaţi de călătorie, deşi aveau să ia parte numai la o scurtă perioadă din desfăşurarea ei. Dar erau mîndri că ei vor asista la marele eveniment al „desprinderii" planetei-vehicul din atracţia gravitaţională a sistemului şi la zborul ei dirijat. De fapt, domnea o atmosferă de avînt general, ca în preziua unor mari înfăptuiri. Peste tot se vorbea de „mileniul intergalactic", de frumuseţea şi importanţa acestei extraordinare călătorii de la o galaxie la alta. Savanţii se aşteptau la noi descoperiri, poeţii visau noi senzaţii şi noi imagini. Vizionarii descriau în culori ispititoare viaţa ce-i aşteaptă pe xileniţi în „Proxima", galaxia de destinaţie. Această stare de euforie tinerească, de „romantism general în arte" sau de „neuromantism galactic", cum constatau eseiştii, a domnit în tot cursul „Zilei întîi". Unul dintre eseişti (eseiştii fiind oameni cu

---

1. „Dinamoplastica" — gen artistic care îmbină pictura cu muzica, constituind un fel de „muzică în culori" sau „pictură în mişcare".

popularitate in acea perioadă) a propus ca „mileniul galactic" să fie periodizat nu în veacuri, ci în Zile galactice. Pînă la urmă, socoteala era aceeaşi, fiindcă Ziua galactică echivala cu un secol, dar propunerea fusese adoptată deoarece lăsa impresia că, împărţită în zile, durata călătoriei e mai scurtă. „Nu mai e mult şi ajungem, mai sînt doar nouă zile", glumeau xileniţii, şi gluma s-a prins.

Au urmat veacuri-zile obişnuite. Oamenii se năşteau şi mureau, trăind cu nădejdea că intr-o zi vor ajunge în zona binecuvîntată a „Proximei". Dar un accident neprevăzut s-a produs în Ziua a cincea. Mai tîrziu, în istoria lor, această zi şi încă două următoare au fost denumite „ciclul întunecat". Ajunseseră la extremitatea galaxiei Alma, la capătul uneia dintre circonvoluţiunile spiralei din care era alcătuită. Şi dintr-o dată au început să se producă întîmplări neaşteptate. Rachetele anti-gravitaţionale, plecate în recunoaştere, pieriră rînd pe rînd, înainte de a putea transmite ultimul lor mesaj. Furtuni de origine necunoscută, denumite mai tîrziu paramagnetice, se abătură asupra „Speranţei", punîndu-i la încercare blindajul de protecţie, format din raze de lumină solidificată. A fost ca un semnal de alarmă. Xileniţii se treziră la realitate. În timpul călătoriei se mai lăsaseră pradă obişnuinţei, încrezîndu-se în teoriile vechi, după care la ieşirea din hotarele Almei nu vor avea de înfruntat dificultăţi. Avertismentele unor savanţi lucizi fuseseră luate în discuţie în Consiliul Suprem, sub latura lor pur teoretică. Acum însă, analizîndu-se în grabă situaţia, s-a văzut că acele avertismente avuseseră o bază reală şi că ei se aflau în zona de gravitaţie a Galaxiei, care-i devia lateral, abătîndu-i din cale. Exista chiar primejdia ca planeta lor să se transforme într-un satelit galactic, rotindu-se veşnic pe o uriaşă orbită. Ca să răzbească, consumul de combustibil trebuia înzecit, dar, după cum ştim, rezervele lui erau limitate. Peste un timp, s-a luat măsura excepţională ca soarele artificial să fie stins. Era mai important ca „Speranţa" să poată ieşi cu bine din zona periculoasă decît să aibă lumină. Astfel începuse „ciclul întunecat".

Copiii se năşteau fără să vadă lumina soarelui. Bunicii le spuneau poveşti despre un glob auriu de foc şi despre nişte tărîmuri minunate, numite vechiul Xileniu, unde se născuseră strămoşii lor. Ei denumeau acele vremuri „era de aur". Bunicii mai spuneau celor mici să fie cuminţi şi să înveţe, căci peste cîteva Zile, dacă nu ei, atunci copiii lor, sau copiii copiilor lor vor ajunge iarăşi în nişte locuri minunate. Dar asemenea lucruri se povesteau numai în basme, fiindcă savanţii calculaseră cu precizie că, de le va fi dat să iasă din capcana gravitaţională, tot vor rămîne fără combustibil. Şi aşa s-a şi întîmplat. Cu ultimele rezerve ei reuşiră să iasă din furtunile paramagnetice, dar planeta lor era ca o imensă epavă întunecată, pe nesfîrşitul ocean intergalactic. Plutean la voia sorţii în întuneric. Singurele lumini proveneau de la nişte faruri, instalate la mari înălţimi ; dar sus, cerul era mereu întunecat.

Şi iată că s-a mai petrecut un lucru neaşteptat. Cei născuţi fără să vadă soarele, ascultînd poveştile celor bătrîni despre imensul glob incandescent şi despre tărîmurile care-i aşteaptă în Proxima, au căpătat o puternică dorinţă de lumină. Îi urmări pînă în tinereţe şi bărbăţie un statornic sentiment, denumit mai tîrziu de

savanţii sociologi „nostalgia soarelui“. Ei se jurară că nu vor precupeţi nici un efort şi nici un sacrificiu pînă nu vor recuceri pentru xileniţi lumina. Pentru toţi cei trăitori pe planetă sau pentru copiii lor sau pentru copiii copiilor lor. Lucrau cu înfrigurare, lipsindu-se de orice plăceri, ba chiar şi de odihnă.

Cei din Ziua a 6-a munciră îndîrjiţi şi muriră fără să vadă lumina soarelui, iar unii dintre ei chiar fără speranţa că visul lor va mai fi vreodată îndeplinit. Dar nu-şi mărturisiră nici ei, cu glas tare, aceste temeri şi-şi duseră, fără odihnă, mai departe munca. A fost o perioadă bărbătească şi eroică. Mai tîrziu, denumirea de „ciclu întunecat“, dată acestei perioade, a fost schimbată în aceea de „zilele marii pregătiri“. Şi oricît ar părea de curios, de cîte ori în cursul istoriei lor de mai tîrziu aveau ezitări, xileniţii se întorceau la amintirea acelor zile aspre, zicînd: „Dacă am biruit atunci, luptînd cu imposibilul, cu atît ne e mai uşor să rezolvăm o dificultate ca aceea de astăzi“.

Abia în ziua următoare, în Ziua a 7-a, xileniţii întrezăriră un drum. Era vorba ca, aplicînd un nou procedeu, să condenseze razele slabe de lumină care soseau pînă la ei din galaxiile îndepărtate, pentru a le transforma într-o materie producătoare de energie. Cei care au trăit în Ziua a 7-a îşi înzeciră eforturile. „Soarele e aproape“, ziceau ei. Iar bătrînii lor, înainte de a-şi da sfîrşitul, îi rugau pe cei tineri ca atunci cînd va sosi Ziua cea Mare, şi soarele va străluci din nou pe cer, să le pronunţe numele. Să ia parte, măcar astfel, la evenimentul visat de toţi xileniţii de-a lungul atîtor secole.

Şi Ziua cea Mare veni şi trecu. Lumina deveni un lucru obişnuit. Copiii se năşteau privind soarele, erau mai voinici, mai frumoşi. Unii dintre ei chiar începură să se mire că cei bătrîni ies în fiecare dimineaţă şi contemplă soarele, că se bucură de lumină „ca nişte copii“. Lor li se părea că sînt mai maturi, mai „lucizi“, mai puţin „sentimentali“. Şi, de fapt, nu erau mai maturi. Ei nu ştiau un lucru elementar: să preţuiască soarele. Bineînţeles, nu toţi. Ci numai unii dintre ei.

„Generaţia născută în soare“ continua să muncească şi să vegheze la buna desfăşurare a călătoriei. Ca şi părinţii şi bunicii lor. „Speranţa“ se îndrepta din nou, cu toată viteza, în direcţia Proximei. Şi zbură astfel cîteva zile galactice.

În Ziua a 13-a — şi nu a 10-a, din cauza întîrzierii — trecură hotarul noii galaxii. Şi aici îi întîmpinară furtunile paramagnetice şi forţa gravitaţională formidabilă. Dar ei se învăţaseră cum să le înfrunte. Şi le înfruntară. Şi la începutul Zilei a 14-a a călătoriei lor, denumită, în virtutea obişnuinţei, tot „mileniul intergalactic“, ei începură să-şi caute loc de aşezare. Dar noua galaxie, văzută mai de aproape, nu era mai bună decît cea din care plecaseră. Unii i-au şi găsit curînd deficienţe. Lumina li se părea ceva mai cenuşie şi mai aspră. Dar ce să facă? Să se întoarcă înapoi? N-avea nici un rost. Alma, se ştie doar, intrase într-o fază de involuţie. Chiar ei înşişi, alcătuiţi din materia ei galactică, urmau acest ciclu. Aici însă aveau prilejul să se regenereze.

Ei îşi căutară un sistem planetar care să semene cît mai mult cu cel de acasă, din Alma, cum începură să-i spună acum galaxiei de origine.

La finele Zilei a 14-a, ei găsiră sistemul planetar corespunzător. Avea în mijloc un imens soare albăstriu și în jurul său șase planete alcătuite în mod convenabil. Pe una dintre acestea văzură șiruri de munți abia născuți, păduri uriașe, printre arborii cărora circulau animale cu platoșe enorme, ca niște dinosauri. Erau priveliști uluitoare, care inspăimintau. Dar xileniților le plăcură, fiindcă le aminteau de niște istorii mai vechi, petrecute cu milioane de ani înainte pe pămîntul de baștină al străbunilor. Ei numiră aceste locuri Noua-Xilenie și plănuiră cum să-și strămute orașele și comorile de artă aduse pe planeta-intergalactică. „Speranța" își justificase numele. Se aflau în portul visat de secole.

Primele rachete decolară spre Noua-Xilenie. Și astfel începu Ziua întîi dintr-un nou ciclu al istoriei lor.

ARTHUR CONAN DOYLE

Sancționînd o opinie larg răspîndită, „Micul Larousse" îl prezintă pe Arthur Conan Doyle doar ca „autor de romane polițiste, al căror erou este Sherlock Holmes, tipul detectivului amator". Fără a încerca să-i răpim scriitorului însemnele gloriei lui celei mai notorii, trebuie să spunem că, trecînd cu vederea cîteva tentative pe tărîmul romanului psihologic, Doyle a mai publicat cărți istorice, de aventuri și de anticipație. Oprindu-ne la acestea din urmă, vom menționa chiar existența, în mai multe dintre ele, a unui erou care, fără a putea concura cu imbatabilul prieten al doctorului Watson, are destule trăsături menite să-l impună memoriei cititorilor. Este vorba despre profesorul Challenger, pe care îl cunoaștem din romanul „Lumea pierdută".

„Aparatul dezintegrator" narează o aventură de mai scurtă respirație a lui Challenger și a ziaristului Malone. O idee științifico-fantastică deosebit de ingenioasă (reluată în ultimii ani, în mai multe variante) și un umor întîlnit mai rar în opera lui Conan Doyle — iată calitățile esențiale ale acestei povestiri, din care vă oferim jumătatea finală. Cît despre „cruzimea" lui Challenger, credem că nu e nevoie de o altă justificare decît aceea pe care o indică textul.

Aparatul dezintegrator

...Ne aflam într-o cameră mare, cu pereții văruiți proaspăt. Nenumărate fire de aramă împodobeau plafonul. Pe un piedestal, un electromagnet uriaș ; în fața lui o prismă de sticlă și, în dreapta acesteia, o platformă de zinc, cu un scaun deasupra căruia atîrna o cască de aramă înnegrită. De la scaun, ca și de la cască, porneau grele fire metalice. În sfîrșit, pe o latură a platformei se vedea o pîrghie pivotînd în jurul unor crestături gradate și al cărei mîner de aramă era, deocamdată, la zero.

— Dezintegratorul Nemor, spuse ciudatul personaj, arătînd spre aparat. Iată modelul hărăzit să devină faimos prin felul în care va modifica echilibrul dintre națiuni. Cine-l va poseda, va guverna Pămîntul. Profesore Challenger, v-ați purtat cu mine fără curtuoazie — veți îndrăzni oare să vă așezați pe acest scaun și să vă supuneți demonstrației posibilităților noii energii?

Challenger era curajos ca un leu și cel mai mic semn de sfidare îl făcea să-și iasă din fire. Se prăvăli deci spre aparat; dar îi prinsei de braț și îl silii să dea înapoi.

— Stop! îi spusei. Viața dumitale e prea prețioasă și ar fi o nebunie să o riști astfel. Ce garanție de siguranță ai? Am văzut scaunul electric de la Sing-Sing: nimic nu seamănă mai bine cu el decît aparatul acesta.

— Garanția mea de siguranță este că te am ca martor. Acest domn ar fi acuzat de crimă dacă mi s-ar întîmpla ceva.

— Slabă consolare pentru știință, dacă ar pierde încununarea unei opere pe care numai dumneata poți s-o duci la bun sfîrșit! Lasă-mă să încerc mai întîi eu; după ce se va dovedi că experiența nu e dăunătoare, va veni și rîndul dumitale.

Primejduirea vieții lui nu l-ar fi emoționat pe Challenger. Dar ideea de a-și lăsa opera neterminată îl atinse la coarda simțitoare. El șovăi o clipă; profitai de asta ca să mă așez dintr-un salt pe scaun. Inventatorul puse mîna pe mîner, auzii un declic, avui o secundă senzația că un văl cădea, încețoșînd totul în fața mea. Cînd vălul se ridică, inventatorul mă privea cu surîsul său odios. Pe deasupra umărului său, Challenger, ai cărui obraji de obicei roșii se goliseră de sînge, își căsca ochii de uimire.

— Ei bine, ce așteptați? întrebai eu.

— Dar s-a făcut! îmi răspunse Nemor. Ați suportat admirabil experimentul. Acum lăsați locul liber; sînt sigur că profesorul nu dorește decît să-l ocupe.

Nu-l văzusem niciodată pe bătrînul meu prieten atît de răscolit. Nervii lui de oțel îl trădaseră, mîna cu care mă apucă de mînecă îi tremura.

— E totuși adevărat, Malone, spuse el. Ai dispărut o clipă, nu-i posibilă o eroare; se făcuse ceață, apoi vid...

— Care a durat cît timp?

— Două, trei minute. Îți mărturisesc că eram cuprins de oroare. Nu-mi închipuiam că ai mai putea reveni. Totuși a fost deajuns ca această pîrghie să treacă de la o crestătură la alta, pentru ca să reapari pe scaun cu un aer cam aiurit, dar, altminteri, exact același...

— E rîndul dumneavoastră, domnule, spuse Nemor. Bineînțeles, dacă vă mai simțiți în stare.

Stăpînindu-se cu prețul unui efort vizibil și dîndu-mi la o parte mîna întinsă într-un gest de protest, el se năpusti pe scaun. Pîrghia se opri la crestătura ce purta numărul 3. Și pe scaun nu mai fu nimeni.

Sîngele rece al experimentatorului îmi potoli spaima.

— Interesant, nu-i așa? comenta el. Cînd te gîndești că o personalitate atît de teribilă ca a profesorului Challenger plutește, în chip de nor molecular, într-un punct oarecare al acestei camere! E în puterea mea, desigur. Dacă aș vrea, nimic pe lume nu m-ar împiedica să-l las suspendat în spațiu.

— Aş face să vă treacă repede cheful ! strigai eu.

Surîsul lui Nemor se schimbă într-un rictus.

— Doar nu credeţi că mi-a trecut aşa ceva prin minte ! Eu să vreau disoluţia marelui profesor Challenger !... Dispersiunea lui definitivă în spaţiul cosmic !... E adevărat că manierele lui m-au cam supărat şi, fără îndoială, că o mică lecţie...

— Nimic !

— Ei bine, să zicem o demonstraţie ciudată. Am descoperit, de pildă, că sistemul pilos, nefiind sensibil la aceleaşi vibraţii ca ţesuturile organice, poate fi desprins şi pus la loc după voie. Nu mi-ar displăcea să-l văd pe bătrînul urs fără blană. Priviţi !

Pîrghia clincheti ; în secunda următoare, Challenger reapăru pe scaun. Dar ce fel de Challenger ! Un leu ieşit de sub maşina de tuns ! Cu toate că eram furios, îmi fu greu să nu izbucnesc în rîs.

Craniul său era golaş, ca acela al unui nou născut, iar bărbia netedă, ca aceea a unei fetiţe. Lipsită de glorioasa ei lînă neagră, partea de jos a feţei avea relieful greoi al unui jambon. Challenger părea un bătrîn gladiator stîlcit, tumefiat, cu un bot şi fălci de buldog.

Să fi citit ceva pe chipurile noastre ? Probabil că surîsul răutăcios al lui Nemor se accentuase. Oricum, ducîndu-şi mîna la cap, profesorul îşi dădu seama de metamorfoza suferită. Sări de pe scaun, îl apucă de gît pe inventator, îl trînti pe podea şi, cum îi cunoşteam forţa extraordinară, mă speriai.

— În numele cerului, nu-l ucide dacă vrei să se repare ceva ! strigai.

Argumentul îşi produse efectul. Pînă şi în momentele celei mai mari nebunii, Challenger rămînea accesibil raţiunii. Se ridică, îl puse pe picioare pe inventatorul care tremura şi îi spuse cu o voce sugrumată de furie :

— Îţi dau cinci minute. Dacă peste cinci minute nu sînt cel care eram, te string de gît !

..Inventatorul, terorizat, se apropie de aparat, împinse pîrghia pînă la capăt şi asta fu destul pentru ca bătrînul să-şi recapete instantaneu coama. Miinile lui mîngîiară drăgăstos barba şi părul dintotdeauna, după care, convins de restaurarea lui integrală, coborî solemn de pe scaun.

— Domnule, v-aţi îngăduit o purtare care ar fi putut să aibă grave consecinţe pentru dumneavoastră. Vreau totuşi să cred că nu v-aţi gîndit decît la o demonstraţie. Pot să vă pun acum cîteva întrebări în legătură cu remarcabila forţă a cărei descoperire o revendicaţi ?

— V-am spus, domnule, că aparatul acesta e un simplu model. Nimic mai uşor decît să-i dau cu totul alte dimensiuni. El acţionează în sens vertical. Deasupra şi dedesubtul dumneavoastră trec curenţii şi vibraţiile pe care le emite cînd vă dezintegrează, cînd vă reagregă... Dar operaţia ar putea la fel de bine să se desfăşoare lateral ; ea ar produce efecte identice, pe o întindere proporţională cu forţa curenţilor.

— De pildă ?

— Eu văd valea Tamisei măturată în întregime şi, din tot acest furnicar uman, nici o fiinţă care să supravieţuiască — bărbat, femeie sau copil !

Oroarea care mă cuprinse se datora nu numai acestor cuvinte, ci mai mult încă accentului lor triumfător. Mi se păru, totuşi, că nu au acelaşi efect asupra lui Challenger. Spre marea mea surprindere, surîzînd binevoitor, el îi întinse inventatorului mîna.

— Pe cinstea mea, domnule Nemor, nu putem decît să vă felicităm, fără îndoială, aţi pus la îndemîna omului o remarcabilă proprietate a naturii. Sînt de acord că aplicarea ei ar putea fi destructivă ; dar savantul nu se opreşte la astfel de consideraţii ; el urmează procesul cunoaşterii, pe orice căi l-ar conduce. Aţi vedea vreo primejdie pentru secretul dumneavoastră dacă aş examina aparatul ?

Challenger se învîrtea în jurul platformei, pipăind aici o piesă, dincolo alta. Pînă la urmă îşi cocoţă iar pe scaun masa lui impozantă.

— Aţi dori să faceţi o nouă excursie în Cosmos ? îl întrebă inventatorul.

— Mai tîrziu poate, mai tîrziu. Pînă atunci, vă semnalez o pierdere de curent electric — uşoară, dar neîndoielnică. Simt cum trece prin mine curentul.

— Imposibil. Aparatul e complet izolat.

Challenger coborî de pe scaun. Nemor se grăbi să-i ia locul.

— Nu simt nimic, zise el.

— Nici o tresărire de-a lungul şirei spinării ?

Se auzi un declic. Nemor dispăru.

— Cerule ! strigai eu. Ai atins cumva aparatul, profesore ?

Îl priveam prostit pe Challenger, care îmi surîdea cu un aer de plăcută surprindere.

— Ei, spuse el, poate că am atins mînerul din greşeală. Te poţi expune unor accidente teribile cu un astfel de model, care nu-i decît o schiţă. Pîrghia asta ar fi trebuit să aibă o apărătoare.

— Iat-o la crestătura numărul 3. Este punctul în care se face dezintegrarea.

— Într-adevăr, mi-am dat seama cînd erai supus experienţei.

— Din păcate, în tulburarea mea n-am observat la ce crestătură a avut loc reconstituirea. Dumneata ai băgat cumva de seamă ?

— Se poate, tinere Malone ; dar eu nu-mi încarc memoria cu detalii atît de infime. Crestăturile sînt numeroase şi nu ştim la ce servesc. Jucîndu-ne cu necunoscutul, riscăm să agravăm lucrurile. Mai bine să rămînem la situaţia de fapt.

— Dar atunci, omul acesta...

— Totul e perfect aşa. Interesanta personalitate a domnului Théodore Nemor s-a risipit în Cosmos, aparatul său nu mai are valoare... La urma urmei, tinere Malone, n-am făcut o treabă prea rea în dimineaţa asta. Pentru ziarul dumitale, strania dispariţie a unui inventator, la scurt timp după vizita noastră, va constitui un frumos subiect de articol senzaţional. Experienţa mi-a produs o reală plăcere : micile bucurii fac astfel mai atrăgătoare severa rutină a studiului. Dar viaţa cunoaşte nu numai distracţii, ci şi constrîngeri : e timpul să mă întorc la Mazotti şi la părerile lui absurde despre dezvoltarea larvară a termitelor tropicale...

În româneşte de HORIA BANU

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

Celebrul povestitor, a cărui dublă aniversare o sărbătorim anul acesta (160 de ani de la naştere, 90 de ani de la moartea sa), îşi imaginează în textul foarte puţin cunoscut de mai jos turismul aerian al viitorului. Tabloul dezolant al pustiirilor vremii e mai mult un pretext pentru a satiriza superficialitatea şi ignoranţa — pretext comun multor autori de anticipaţii. Cît despre aeronava cu aburi folosită „peste mii de ani", să nădăjduim că urmaşii noştri de peste un secol nu vor citi cu aceeaşi amuzată îngăduinţă propriile noastre previziuni.

Peste mii de ani...

Da, peste mii de ani ei vor veni pe aripile aburului, străbătînd văzduhul, pe deasupra Atlanticului! Tinerii locuitori ai Americii vor vizita bătrîna Europă. Ei vor veni să vadă monumentele de aici şi oraşele care vor fi pe cale de dispariţie, la fel cum în zilele noastre sînt vizitate minunile Asiei meridionale, care cad în pulbere.

Ei vor veni peste mii de ani!...

...Tamisa, Dunărea, Rinul curg încă; Mont-Blanc-ul îşi înalţă creasta înzăpezită; aurorele boreale strălucesc deasupra ţărilor nordice, dar generaţiile s-au prefăcut în cenuşă, una după alta; mulţi oameni renumiţi o clipă au fost uitaţi, asemenea celor adormiţi pe veci din movila pe care morarul cel bogat, proprietarul terenului, îşi aşază o bancă pentru a contempla de acolo întinderea lanurilor de grîu unduind în vînt.

„In Europa!", spun tinerii din America. „In încîntătoarea ţară a străbunilor, a amintirilor şi a fanteziei!".

Aeronava soseşte; e plină de călători, căci viteza e mai mare decît cea a vapoarelor; cablul electromagnetic de pe fundul Atlanticului a transmis cît de importantă e caravana aeriană. Iată Europa! Se văd coastele Irlandei, dar pasagerii dorm încă; nu vor fi treziţi decît cînd vor ajunge deasupra Angliei; acolo ei calcă pe pămîntul Europei, în ţara lui Shakespeare, cum spun intelectualii; ţara politicii, ţara maşinilor, spun alţii.

Acolo popasul e de o zi întreagă; aceşti oameni grăbiţi dăruiesc tot acest timp marii Anglii şi Scoţiei.

Se trece în Franţa, prin canalul de sub Marea Mînecii. Ţara lui Carol cel Mare şi a lui Napoleon; e amintit Molière, savanţii vorbesc despre o şcoală clasică şi romantică în antichitatea îndepărtată şi toţi se entuziasmează la gîndul eroilor, poeţilor şi oamenilor de ştiinţă pe care epoca noastră nu-i cunoaşte, dar care se vor fi născut în Paris, craterul Europei.

Vaporul aerian zboară pe deasupra ţării de unde a pornit Columb, unde s-a născut Cortez, unde Calderon a compus drame cu versuri uluitoare; femei delicate cu ochi negri locuiesc încă în văile înflorite, şi cîntecele foarte vechi vorbesc despre Cid şi despre Alhambra.

Pe deasupra mării, străbătînd văzduhul, ajung în Italia, unde era bătrîna Romă eternă, care nu mai există ; cîmpia romană e un deşert ; din bazilica Sfîntul Petru a rămas un colţ de zid izolat, dar sînt îndoieli în legătură cu autenticitatea lui.

Merg în Grecia ca să doarmă o noapte în somptuosul hotel din vîrful Olimpului, ca să spună că au fost şi acolo ; cursa duce apoi la Bosfor, unde se odihnesc cîteva ore şi văd ţărmul pe care a fost Bizanţul ; sărmanii pescari îşi întind plasele pe locurile unde legenda spune că se aflau grădinile haremului pe timpul turcilor.

Zboară pe deasupra rămăşiţelor marilor oraşe de pe malurile Dunării celei largi, oraşe pe care epoca noastră nu le-a cunoscut, bogate în amintiri, născute de-a lungul veacurilor ; ici şi colo, caravana aerului coboară şi urcă din nou.

Dedesubtul ei se întinde Germania, odinioară acoperită de o reţea strînsă de căi ferate şi canale, ţara unde a predicat Luther, unde a scris Goethe, unde Mozart, la timpul său, a ţinut sceptrul muzicii ! Nume mari au strălucit în ştiinţă şi artă, nume pe care nu le cunoaştem. O zi pentru Germania, o zi pentru Nord, patria lui Oersted şi patria lui Linné, şi Norvegia, ţara vechilor eroi şi a tinerilor norvegieni. Islanda e zărită în treacăt, la înapoiere ; geizerele nu mai clocotesc, vulcanul Hekla s-a stins, dar în oceanul mugitor dura insulă stîncoasă rămîne, tablă de piatră a bătrînei saga.

„Sînt multe de văzut în Europa !", spune tînărul american. „Noi am văzut-o în opt zile şi asta e posibil, după cum a arătat marele călător... (el citează numele unuia dintre contemporanii săi) în celebra sa lucrare : Europa în opt zile".

În româneşte de HORIA BANU

GHENADI GOR

Născut în 1907, în oraşul Verhneudinsk (azi Ulan-Ude), Ghenadi Gor a făcut studii superioare de istorie şi filologie. A debutat în literatură în 1925, publicînd prima povestire în revista comsomolistă „Iunii proletarii". În 1933 i-a apărut prima carte de povestiri — „Pictură". Acesteia i-au urmat apoi peste 200 de cărţi, cuprinzînd romane, nuvele, povestiri şi reportaje. Multe dintre ele au fost traduse peste hotare.

G. Gor a abordat de scurtă vreme genul ştiinţifico-fantastic. În 1961 i-a apărut în revista „Zvezda" nuvela fantastică „Interlocutorul plictisitor", urmată apoi de alte două nuvele de aceeaşi factură — „Pelerinul şi timpul" (1962) şi „Kumbi" (1963).

Kumbi[1]

M-am acomodat repede cu Institutul timpului și m-am obișnuit cu numeroasele lui minuni. Dar cu unele dintre ele poate că ar fi fost mai bine nici să nu fac cunoștință.

Unul dintre cele mai mari miracole era Kumbi, Iulian Kumbi, Kumbi al doilea.

Exista și Kumbi întîi, despre care am să vorbesc mai tîrziu, dar acela era om, deși avea o memorie supraomenească.

Dar cine era, mă rog, Kumbi al doilea sau, mai bine zis, ce? Am pomenit de el atunci cînd am vorbit despre problemele aflate în studiu în laboratorul lui Sirotkin Tocmai Kumbi era pricina reproșurilor pe care i le aduceau lui Sirotkin filozofii și ziariștii, susținînd că el, Sirotkin, e departe de a merge pe drumul cel bun în încercările sale de a crea un cîmp psihic capabil să înlocuiască creierul omului în opera de valorificare a planetelor proaspăt descoperite.

După cum spuneau cercetătorii acestui laborator, Sirotkin nu dădea cine știe ce importanță lui Kumbi, dar considera că realizarea lui va mai stimula cercetările Într-adevăr, nu aceasta era linia principală a cercetărilor în domeniul cîmpului „psi“ și a numeroaselor sale experiențe; era doar o linie secundară, însă nu mai puțin necesară.

Însuși faptul că Kumbi al doilea era dotat cu un psihic artificial, adică avea emoții, memorie și chiar fantezie, și în afară de asta constituia o încercare de modelare a „eu“-lui uman unică în felul ei, făcea această creatură extrem de prețioasă pentru dezvoltarea ciberneticii.

În analele științifice ale institutului am citit că Kumbi era ceva ca un fel de personaj literar, un fel de om plăsmuit, cu singura deosebire că a fost creat nu pe hîrtie, ci în realitate. Mai departe, în Anale se spunea că acesta era un model al creierului uman, realizat însă nu din cuvinte, ci dintr-un anumit material, poate nu așa de trainic, dar mai substanțial. Urmau apoi felurite scheme și formule.

Deși era un remarcabil inventator și savant, Sirotkin, autorul articolului citat, nu avea, după cît se pare, darul de a-și expune ideile pe înțelesul tuturora. Din lectura articolului său nu mi-am putut face o idee clară despre felul cum a fost creat cîmpul „psi“. Se poate că eram încă slab pregătit pentru a înțelege anumite idei tehnico-științifice mult prea complexe și noi.

Nu prea m-am dumirit nici după ce le-am pus unele întrebări cercetătorilor din laboratorul lui Sirotkin, care l-au ajutat pe acesta la realizarea fenomenului cu pricina.

Unul dintre ei, Nikolai Vecin, mi-a explicat pe îndelete cine sau, mai bine zis, ce este Kumbi. N-aș putea spune însă că lămuririle lui erau suficient de logice și clare. Aveam impresia că mai curînd se joacă de-a v-ați ascunselea cu vorbele decît mă lămurește, aci lăsînd să se întrevadă esența fenomenului, aci învă-

[1] Fragment din volumul în curs de apariție la Editura tineretului.

luindu-l iar în picla unor expresii vagi și difuze. Poate își ridea de mine Kolea Vecin ăsta, ca altă dată în Ecoul Pădurii, unde am învățat împreună? Era un hîtru bun de glume. Văzînd însă expresia de buimăceală de pe fața mea, Kolea spuse:

— Despre Kumbi nu se poate vorbi simplu și clar. El e alcătuit pe de-a-ntregul din contradicții. Dar așa a fost conceput de creatorul său. Trebuie să știi că l-a construit inginerul Evgheni Sirotkin, unul dintre asistenții tatălui tău, în colaborare cu scriitorul Wesley Jr. Ideea exactă a unui inginer proiectant combinată cu capricioasa imaginație a lui Wesley al doilea, bun cunoscător al firii omului... După o scurtă pauză, Kolea spuse pe un ton glumeț și familiar, ca în recreația mare la școala din Ecoul Pădurii: Vrei să te conectez?

— Să mă conectezi? Cu cine? nu pricepui. Și pentru ce?

— Pentru ce? Asta ai s-o afli mai tîrziu. Cu cine? Cu acest subiect-obiect în continuă transă de aduceri-aminte.

— Cu Kumbi?

— Îhî! Văd că ești băiat deștept. Pricepi totul dintr-un cuvînt.

— Ho, ho, ușurel! Vezi că nu sînt eu chiar așa de prost. Dacă ții neapărat, conectează-te tu... Pe mine scutește-mă. Probabil că tu te-ai conectat cu el și nu o dată...

— Ba bine că nu.

— Și n-ai regretat după aceea?

— Ce să regret? E ca și cum ai citi un roman de aventuri. Dar în timp ce citești, știi tot timpul că aceste aventuri, adeseori primejdioase, le-a trăit altcineva, nu tu. În cazul nostru, frățioare, e altceva. Cu totul altceva. Vezi bine, nu-i chip să te separi de el...

— De cine?

— De Kumbi, bunăoară. Greșelile lui trebuie să le plătești tu. Și nu numai greșelile, dar și plăcerile. Ceea ce nu-i chiar așa de rău.

— Nu pricep. Adică mă prefac în acest Kumbi ca într-o poveste de pe vremuri?

— Cam așa ceva, deși nu tocmai. Dar de ce atîtea întrebări? Fă o încercare. Dacă vrei, chiar acum.

— Nu, acum nu. În primul rînd, trebuie să merg la masă. În al doilea rînd, nu m-am plictisit încă pînă într-atît de propria mea personalitate ca s-o schimb pe a altcuiva. N-are decît să se conecteze Sirotkin ăla al tău.

Cîteva zile mai tîrziu am aflat și eu ce este „eu"-l altuia, contopindu-mi personalitatea cu aceea a lui Kumbi. Pînă la urmă Kolea Vecin tot m-a convins.

— Costumul poți să nu ți-l scoți, mi-a spus el rîzînd; lasă-l pe tine. Memoria însă, și deci tot trecutul tău, mi-l dai în păstrare. N-ai nici o grijă, că n-o să i se întîmple nimic. Ți-ai dat vreodată paltonul și pălăria la garderobă? E cam același lucru, cu singura deosebire că de data asta nu lași paltonul și pălăria, ci te dai în păstrare pe tine însuți. Constat că devii nervos. N-ai de ce. Te asigur că e o bagatelă. De fapt, cînd citești o carte bună, te contopești tot așa cu personalitatea autorului sau a eroului principal.

— Lasă astea, replicai. Sînt gata.

În clipa următoare (clipa aceasta, bogată în urmări, a separat propria mea viață de viața altcuiva, străină mie) m-am simțit

înzestrat cu un trecut care nu-mi aparținea. Toată ființa mea, cu fiecare moleculă, cu fiecare celulă, devenise alta. Și mai uimitor era faptul că aveam senzația acestei înnoiri, a trecerii de la o stare la alta. Mai întîi am simțit o ușoară sfîrșeală ; mi se învîrtea capul, ca și cînd m-aș fi prăvălit de pe un munte, inima îmi bătea cu putere. Apoi un aflux subit de energie și de vioiciune mă făcu să sar de la locul meu. Simțeam că în vinele mele parcă ar fi curs acum sîngele altuia, un sînge care mă îmbăta. Se iscară în mine amintiri, firește nu ale mele, ci ale altcuiva, care de îndată mă îndepărtară mult de Institutul timpului și de propriul meu destin.

...N-am ce-i face — zbor. Mă aflu într-un mediu agravitațional și n-am de ce să mă sprijin. În astfel de clipe mă gîndesc la un drum, la o poiană din pădure, la munți, la dușumeaua din odaie, la orice pe care se poate sta. Da, sta... Aș da mult acum să pot sta pe ceva ferm și sigur.

Cînd mă gîndeam așa, nu știam încă ce mi se va intîmpla o oră mai tîrziu.

Vocea comandantului cosmonavei repetă :

— A-lar-mă ! Un impact meteoritic a produs o spărtură. A-lar-mă !

Inima îmi bate cu atîta putere, de parcă s-ar fi produs o spărtură nu numai în corpul navei, dar și în propriul meu corp. E drept că, în afară de învelișul exterior, cosmonava mai are și compartimente de protecție, precum și roboți-ingineri capabili să facă reparații rapide. Și totuși, in clipele acestea tare aș vrea să mă sprijin de ceva ferm, pozitiv, calmant și să nu atîrn așa, în neant.

Comandantul și ajutoarele lui au centuri gravitaționale, o noutate în materie de cosmonavigație. O centură de astea prețuiește mai mult decît o cosmonavă cu toate aparatele ei și e numai cu puțin mai ieftină decît o stațiune cosmică mijlocie. Dar ea îi îngăduie omului să simtă pardoseala sub picioare și să deosebească lucrurile aflate deasupra și dedesubtul său. Eu am refuzat centura, crezînd că n-am să am nevoie de ea. Acum ajutoarele comandantului lucrează de zor la învelișul exterior, încercînd să salveze nava. Eu nici măcar nu pot să le dau o mînă de ajutor. N-am de ce să mă sprijin. Ei și ? Trebuie oare să-mi pierd din pricina asta sentimentul propriei demnități ? Eu sînt scriitor și mă aflu la post, în acțiune, și n-are nici o importanță dacă plutesc în vid. Totuși e mai ușor să fii demn cînd ai centură gravitațională.

— Să nu mă pierd cu firea ! îmi șoptesc, uitînd că am la gură un aparat care duce cuvintele mele în încăperea astronauților.

Maria mi-a reproșat că sînt lipsit de fantezie, că prea stau cu picioarele pe pămînt, cu toate că am străbătut tot spațiul cosmic cucerit de om. Acum poate că e mai bine că n-am fost înzestrat cu un excedent de fantezie. Dacă nu se va repara spărtura, fantezia tot nu mi-ar ajuta la nimic. Alături se află infinitul, hăul, acel nimic neînchipuit de colosal. Mîine, Maria va afla că am murit. Maria și lumea întreagă, Maria și întreg sistemul solar. O vor afla toți fără excepție, pînă și robotul acela care, îngrijorat de starea sănătății mele, îmi aducea supă de pasăre. Dar hăului și infinitului puțin le pasă de toate astea.

Încep să-mi tremure mîinile. Am febră. De ce am refuzat centura gravitațională ? Centura aceasta e făcută din materiale

superdurabile. Au realizat-o tehnologi şi chimişti care îşi imaginau bine ce e hăul. Mai înainte aveam încredere în inginerii aceştia. Trebuie să am încredere şi acum.

Astronauţii şi roboţii probabil că nu-şi pierd vremea degeaba. Deocamdată, însă, eu nu ştiu nimic. Comandantul navei rămîne tăcut. E mult prea ocupat ca să-şi piardă din timpul preţios informîndu-l pe singurul pasager al navei asupra unor chestiuni pe care pînă una alta poate vrea să le ţină secret.

Da, sînt singurul pasager dacă nu punem la socoteală cobaii care plutesc în vid cu cuşca lor cu tot. Sînt vădit alarmaţi. Instinctul lor sensibil a şi fost informat. De cine? În ce fel? Despre asta discută specialiştii. N-au decît să-şi scrie ei dizertaţiile lor. Aş vrea să-i văd aici, acum, cînd hăul ţine cu tot dinadinsul să pună mîna pe mine, pe astronauţi şi pe bieţii cobai.

Ce bine ar fi dacă hăul ar trage un bilet necîştigător! Îmi amintesc de fraza asta pe care o tot repetă un cunoscut de-al meu, un telecorespondent, atunci cînd soarta îi dă cu tifla.

— Sus capul, cobailor! zic. Sînt sigur că de rîndul acesta hăul va trage un bilet necîştigător.

De unde siguranţa asta? Doar n-am văzut spărtura şi nu ştiu ce-or fi făcînd roboţii reparatori. Comandantul cosmonavei continuă să păstreze tăcere. Dar eu unul nu tac. Îmi zic mereu:

— Un bilet necîştigător... Un bilet necîştigător...

Repet într-una cuvintele acestea, ca şi cum aş vrea să vrăjesc realitatea.

Mă uit la cobai. Arată de parcă înăuntrul lor ar funcţiona nu ştiu ce mecanism. Este instinctul, încordat la maximum, încercînd să stabilească contactul cu primejdia care se apropie, să determine proprietăţile catastrofei iminente.

Am auzit de multe ori spunîndu-se că şobolanii părăsesc primii corabia care se scufundă. Am citit şi am auzit că ei fug atunci cînd încă nu există nici un indiciu al catastrofei. Se vede treaba că animalele au un alt simţ al timpului decît oamenii; la ele, într-un moment critic al vieţii, viitorul devine într-o mai mare măsură prezent decît la noi, oamenii. Dar nu înseamnă oare asta că ştiinţa nu ştie încă nici pe departe totul despre timp?

Încerc să mă cufund în această problemă, ca să nu mă gîndesc la motivele care-l fac pe comandantul cosmonavei să rămînă tăcut.

E linişte. S-ar putea crede că echipajul a uitat de existenţa mea şi a acestor cobai şi a părăsit cosmonava.

Cobaii îşi dau şi ei seama de gravitatea siutaţiei, cu un al şaselea simţ, încă necunoscut ştiinţei. Poate simt şi ei că în jurul lor e un pustiu adînc de sute de milioane de kilometri, un hău fără fund.

E linişte. O linişte aparte, ca şi cînd timpul ar fi stat în loc. Aştept. Ce altceva îmi mai rămîne de făcut? Aştept. Cobaii aşteaptă şi ei. Dar ei nu stau inactivi în aşteptarea lor. Cobaii sînt încordaţi. Încearcă să intre în legătură cu ceea ce mai înainte se numea destin. Încearcă să capete unele informaţii, să afle dacă mai există vreo speranţă sau nu.

Deodată aud o voce de om, vocea comandantului cosmonavei:
— Pasagerule, cum stai?
— Stau și eu în funcție de voi, răspund.
Răspunsul meu ascunde o întrebare și încă ce întrebare! Nu există pe lume altă întrebare mai importantă decît asta. Eu nu întreb destinul, așa cum o fac cobaii cu toate simțurile încordate, eu întreb pe un om viu și concret, întreb pe comandantul navei. Dar comandantul tace, nu-mi răspunde.
Tac și eu și aștept. Aștept răbdător. Dar răspunsul întîrzie.
Atunci îmi expediez întrebarea acolo, în încăperea astronauților.
— Voi cum stați?
— Nu primesc nici un răspuns. Pe navă domnește tăcerea.
— Voi cum stați?
Iarăși nici un răspuns.
— Voi cum stați? Cum stați? strig. Cum stați?
Nici un răspuns.

Am deschis ochii. De data aceasta eu însumi și nu Iulian Kumbi. În jurul meu se aflau lucruri pămîntești, vedeam pereții binecunoscuți ai laboratorului.
— Unde sînt? întreb cu glasul stins.
— Acolo unde erai; la Institutul timpului.
Vocea lui Kolea Vecin e puternică și ironică.
— Cine sînt eu?
Întrebarea sună stupid. Cumplit de stupid. Dar cuvintele și-au luat zborul și nu le mai pot întoarce.
Vocea lui Kolea Vecin devine și mai voioasă, și mai ironică.
— Cine ești? Asta o știi tu mai bine. Eu cred că ești Michelangelo... Michelangelo Petrov.
— Dar unde e cosmonava? Unde sînt astronauții? Unde sînt cobaii care încearcă să intre în contact cu necunoscutul și să determine proporțiile catastrofei?
— Cosmonava a rămas acolo... Și astronauții... Cît despre cobai, uite-i aici.
M-am uitat. Într-adevăr, printre obiectele acestea pămîntești se afla și o cușcă cu cobai. Firește, erau alți cobai. Dar și aceștia stăteau încordați ca și aceia din cosmonavă.
— Ia spune, mă întreabă Kolea Vecin pe un ton serios, cum ți-a plăcut „eu"-l altuia? Poți să nu-mi răspunzi imediat. Aștept să-ți mai vii în fire. Te sfătuiesc însă: amintește-ți, amintește-ți. Nu, nu trecutul lui Kumbi, ci al tău. Gîndește-te că personalitatea ta a stat la păstrare laolaltă cu memoria ta, ca un palton dat la garderobă, atîta timp cît ai lipsit. Vrei să știi unde ai fost? La bordul unei cosmonave naufragiate.
— Și cei cu Kumbi și cu astronauții?
— Fii pe pace, totul e-n ordine. Ai început să te emoționezi prea tare și atunci a trebuit să intervin, să întrerup acțiunea... Hai, capul sus! Dar ce-i cu tine?
Vecin se dădu mai aproape.
— Ce-i cu tine, Mika? Nu mai înțeleg nimic. Ai încărunțit, Mika! Te-ai dovedit a fi mult prea emotiv. Nici nu știu ce-i de

făcut... Ce-o să se supere taică-tău!... Studiul „eu"-lui altcuiva se află în stadiu de experiment și contactul cu Kumbi le este interzis tuturor celora care nu lucrează cu Sirotkin. Știu c-o să-mi tragă o săpuneală taică-tău...

În românește de IGOR BLOCK

RAY BRADBURY

Ray Bradbury este cel mai cunoscut autor științifico-fantastic din America.

S-a născut în 1920 în statul Illinois. A debutat în literatură la vîrsta de 21 de ani. O serie de nuvele publicate în diverse reviste i-a adus primul mare succes în 1945. A obținut premiul „O'Henry" pentru narațiune și premiul „Benjamin Franklin" pentru proză. În 1947 a dobîndit o largă reputație prin volumul „Carnavalul sumbru", iar consacrarea definitivă i-au adus-o volumele de mare inspirație și remarcabilă fantezie „Cronici marțiene" (1950) și „Omul ilustrat" (1951). Prin operele lui bogate în idei, de un nobil umanism, adeseori militante și protestatare, Ray Bradbury se situează în fruntea scriitorilor de anticipație americani, a căror asociație îl are drept președinte.

Publicul nostru cunoaște una dintre cele mai bune lucrări ale sale — romanul „Fahrenheit 451", generos și pregnant avertisment al lui Bradbury împotriva primejdiilor pe care le prezintă pentru omenire concepțiile militariste, intolerante, fasciste. De asemenea, Ray Bradbury ne este cunoscut de pe genericul filmului „Moby Dick", al cărui scenariu l-a scris pe baza cărții lui Henry Melville.

Printre povestirile lui îndeobște lirice din volumul „Merele de aur ale soarelui", nuvela pe care v-o prezentăm aduce o notă de ironie — pe alocuri șarjată — împotriva folosirii abuzive a tehnicii.

Ucigașul

Muzica îl însoțea peste tot prin sălile albe. Trecu prin dreptul unui birou, din care se auzea valsul din opereta „Văduva veselă". În dreptul altei uși auzi preludiul la „După-amiaza unui faun". Prin cea de-a treia ușă pătrundea melodia „Sărută-mă iar". Luînd-o pe un coridor lateral, „Dansul săbiilor" îl îngropă în tobe, talgere, oale, tigăi, furculițe, cuțite, în tunetele și fulgerele cositorului. Toate se stinseră cînd el intră grăbit într-o anticameră, unde ședea o secretară, năucită cît mai elegant cu putință de Simfonia a V-a de Beethoven. Se mișcă în fața ochilor ei, de parcă i-ar fi făcut semn să se uite la dînsul. Dar fata nu-l văzu.

Radioul purtat la încheietura mîinii bîzîi un semnal.

— Da? răspunse doctorul.

— Tăticule, aici e Lee. Nu uita de alocaţia mea.
— Bine, băiete, e-n regulă. Sînt ocupat.
— Mi-era frică să nu uiţi, tăticule, zise radioul portativ. Glasul băiatului fu înecat de uvertura lui Ceaikovski, „Romeo şi Julieta", care năpădi lungile săli.
Psihiatrul se mişcă prin adevăratul stup de birouri, prin încrucişarea de teme, în care Stravinski se contopea cu Bach, Haydn făcea eforturi neizbutite de a-l respinge pe Rahmaninov, în timp ce Schubert era ucis pur şi simplu de Duke Ellington. Făcu un semn din cap secretarelor care fredonau, şi doctorilor care fluierau veseli, începîndu-şi cu un proaspăt entuziasm activitatea din dimineaţa aceea. În biroul său verifică vreo cîteva lucrări, împreună cu stenografa, care îngîna încetişor un cîntec, apoi dădu telefon căpitanului de poliţie, aflat undeva, la etaj. Peste cîteva minute, clipi o lumină roşie, şi din tavan se auzi un glas : „Deţinutul a fost escortat la vorbitorul nr. 9". Doctorul descuie uşa vorbitorului, intră şi auzi uşa încuindu-se în urma lui.
— Lasă-mă-n pace ! zise deţinutul zîmbind.
Pe psihiatru îl şocă zîmbetul acela. Era ceva foarte plăcut, cald şi însorit, încît aproape că arunca o lumină puternică asupra încăperii. Parcă ar fi fost un revărsat de zori printre dealuri întunecate. Soarele amiezii la miezul nopţii ! Aşa părea zîmbetul acela. Ochii albaştri scînteiau senin deasupra unei danturi de efect.
— Am venit să te ajut, zise psihiatrul, încruntîndu-se. În cameră era ceva care nu mergea. Şovăise o clipă, înainte de a intra. Apoi aruncă o privire în jurul său.
— Te întrebi cum se face că-i atîta linişte ? rîse deţinutul. Află că am ucis cu piciorul radioul.
„E violent" se gîndi doctorul. Deţinutul îi citi, zîmbind, gîndurile şi întinse o mînă blîndă.
— Nu, doar maşinile care fac ham-ham-ham !
Pe linoleumul gri erau răspîndite bucăţi din lămpile şi sîrmele radioului din perete. Neluîndu-le în seamă şi simţind zîmbetul acela concentrat asupră-i ca un radiant, psihiatrul se aşeză în faţa pacientului său, în tăcerea neobişnuită ce semăna cu pregătirea unei furtuni.
— Dumneata eşti domnul Albert Brock, care-şi zice „ucigaşul" ?
Brock încuviinţă din cap, amabil.
— Înainte de a începe..., se apropie încetişor şi într-o clipă smulse radioul portativ pe care doctorul îl avea la încheietura mîinii. Îl strînse între dinţi, ca pe o nucă, scrîşni, îl auzi sfărîmîndu-se, apoi i-l înapoie psihiatrului îngrozit, Brock avea aerul că făcuse un mare bine pentru amîndoi. Ei, acum mai merge, zise el.
Medicul se holbă la aparatul distrus :
— Dumneata îngroşi cu o mulţime de pagube nota de plată a tratamentului.
— Puţin îmi pasă, zîmbi pacientul. Ştii, vorba cîntecului : „Puţin îmi pasă ce mi se-ntîmplă !" adăugă el, şi fredonă melodia.
— Ce facem, începem ? întrebă psihiatrul.
— Cu plăcere. Întîia mea victimă sau cel puţin una dintre primele, a fost telefonul. Groaznic omor ! L-am aruncat în cre-

matoriul de la bucătărie. Crematoriul nu l-a putut digera bine. Dar bietul aparat a fost în orice caz sugrumat. Pe urmă, mi-am împuşcat televizorul ! (Psihiatrul mormăi ceva nedesluşit). Am tras şase gloanţe, direct în tubul catodic. S-a sfărîmat cu un minunat zuruit de candelabru care se prăbuşeşte.

— Frumoasă metaforă !

— Mulţumesc, întotdeauna am visat să ajung scriitor.

— Ce-ar fi să-mi spui cînd ai început pentru prima dată să urăşti telefonul.

— M-a speriat încă de cînd eram copil. Un unchi îl numea „Aparatul fantomă". Glasuri fără trupuri. Mă speria de moarte. De atunci nu m-am mai liniştit niciodată. Mi s-a părut că telefonul e un instrument impersonal. Dacă *avea* chef, îţi lăsa personalitatea să treacă prin firele lui. Dacă nu *voia*, îţi secătuia, pur şi simplu, personalitatea, pînă cînd ceea ce trecea pînă la capătul celălalt devenea doar oţel pur, cupru, mase plastice, dar nici un pic de căldură, nici un pic de realitate. La telefon e uşor să spui lucrurile pe dos : el îţi schimbă sensul vorbelor ; pînă să-ţi dai seama, ţi-ai şi făcut un duşman. Şi, pe urmă, telefonul e un lucru atît de *comod ;* stă pur şi simplu acolo, şi pur şi simplu te *solicită* să suni pe cineva, care nu doreşte să fie deranjat. Prietenii sunau-sunau, mă sunau mereu la telefon. Să fiu al naibii, dacă mai aveam vreun moment liber. Iar dacă nu era telefonul, exista televiziunea, radioul sau picupul. Dacă nu era televiziunea, sau radioul, sau picupul, atunci erau filmele de la cinematograful din colţ — filmele proiectate cu reclame comerciale, pe norii cumulus ce pluteau la joasă înălţime. Acum nici de plouat nu mai plouă ca lumea. Plouă cu baloane de săpun. Iar dacă nu erau reclamele pe nori, era muzica de Mozzek la toate restaurantele ; muzică şi reclame comerciale în autobuzele cu care mergeam la slujbă. Iar dacă nu era muzica, era tele-speakerul şi inseparabila cameră a ororilor — radioul de mînă — prin care-mi telefonau din cinci în cinci minute prietenii şi nevasta. Oare ce naiba au aceste lucruri de confort, de par atît de *ispititoare ?* Omul de rînd se gîndeşte : „Uite, am timp liber, iar la mînă port un telefon-radio, ce-ar fi să-l chem pe simpaticul de Joe !" Şi gata : „Alo !" Îmi iubesc foarte mult prietenii, nevasta, iubesc întreaga omenire, dar dacă în clipa asta îmi telefonează nevasta să mă-ntrebe : „Unde eşti *acum,* dragul meu ?" ; iar un prieten mă sună şi zice : „Am să-ţi spun un banc obscen grozav..." ; şi pe urmă sună un necunoscut şi strigă : „Aici e Societatea Anchetelor publicitare ? Ce fel de chewing-gum mestecaţi *în momentul ăsta ?"*, ei bine, atunci, doctore...

— Dar în timpul săptămînii, cum te simţeai ?

— Parcă mi se ardea siguranţa. Parcă eram pe marginea unui abis. Chiar în acea după-amiază am făcut ce-am făcut la birou.

— Ce anume ?

— Am turnat un pahar cu apă în instalaţia tele-speaker-ului. Psihiatrul îşi lua note în carnet.

— Şi s-a produs un scurtcircuit ?

— Splendid ! Parcă-ar fi fost focurile de artificii din Ziua Independenţei ! O, doamne, cum mai alergau stenografele ! Erau complet pierdute, săracele ! Şi ce zarvă !

— Şi pe moment te-ai simţit mai bine, nu ?

— Grozav ! Atunci mi-a venit în cap ideea de a-mi călca în picioare radioul portativ... Era pe la prînz şi mă aflam pe stradă. Tocmai ţipa la mine o voce stridentă din radio : „Aici e Societatea nr. 9 pentru anchete populare. Ce-aţi mîncat azi la prînz ?" Atunci am făcut praf radioul.

— Şi te-ai simţit şi *mai bine*, nu ?

— Da, mergea strună ! Brock îşi frecă mîinile satisfăcut. De ce să nu încep o revoluţie de unul singur, care să-l izbăvească pe om de anumite „comodităţi" ? — mi-am spus. „Comoditate pentru cine ?" — am început să strig. Comoditate pentru prieteni : „Ascultă, Al, mi-a dat prin gînd să-ţi telefonez de-aici, de la vestiarul nostru de pe terenurile din Green Hills. Chiar acum am marcat un punct straşnic ! A fost un joc de basebal formidabil. Şi ce zi *magnifică !* Acum am dat pe gît un strop de whisky. M-am gîndit c-o să-ţi facă plăcere s-auzi !" Comoditate, de asemenea, pentru biroul meu. Pentru că, dacă sînt pe teren, datorită radioului instalat în automobil, nu-i nici o clipă în care să nu se menţină contactul. *Se menţine contactul !* Foarte şmecheră expresia asta. Lua-l-ar dracu de contact ! Parc-ai fi în lanţuri ! Parcă te-ar ţine în palmă. Glasurile de la centrala telefonică zbiară la tine, te izbesc şi-ţi fac masaj. Asta-i senzaţia. Nu poţi să te dai jos din automobil fără să anunţi : „Am coborît o clipă, pînă la veceul de la staţia de benzină". „Bine, Brock, grăbeşte-te!" „Brock, dar ce-a durat atîta ?", „Iertaţi-mă, domnule director". „Altădată să ai grijă, Brock". „Am înţeles, domnule director !" Aşa că, ştii, domnule doctor, ce-am făcut ? Am cumpărat un kilogram de îngheţată de ciocolată şi am turnat-o cu linguriţa în emiţătorul radioului din automobil.

— Dar ai avut vreun motiv *special* ca să alegi tocmai îngheţata de ciocolată pentru a o introduce în aparat ?

Brock medită puţin şi apoi zîmbi :

— Asta-mi place cel mai mult.

— Aha ! făcu doctorul.

— Să fiu al naibii, dar m-am gîndit că dacă-mi place mie, trebuie să-i placă şi radioului.

— Dar cum de ţi-a venit ideea să dai radioului *îngheţată* cu lingura ?

— Era foarte cald în ziua aia.

Doctorul tăcu cîteva clipe.

— Şi ce-a mai urmat ?

— A urmat tăcerea. O doamne, ce *frumos* era ! Gîndeşte-te şi dumneata, să auzi toată ziulica radioul ăla din automobil cotcodăcind : „Brock, vino-aici !", „Brock, du-te-acolo !", „Brock, anunţă unde eşti !" „Brock, spune ce faci !" „Pauza pentru masă, Brock !" „Pauza pentru masă s-a terminat, Brock-Brock-Brock..." Ei bine, cu tăcerea aceea aveam senzaţia că mi-am pus îngheţată în urechi.

— S-ar părea că-ţi place grozav îngheţata.

— Acum umblam de colo pînă colo, pipăind parcă tăcerea. E ca o bucată frumoasă şi moale de flanelă, cea mai frumoasă şi cea mai moale pe care am văzut-o. Tăcere ! O oră întreagă de tăcere. Stăteam, pur şi simplu, în maşină, zîmbind, simţind cu urechile flanela aceea. Mă simţeam *beat* de libertate !

— Spune mai departe !

— Pe urmă mi-a venit ideea cu aparatul portativ pentru diatermie. Am închiriat unul, și în seara aceea, ducîndu-mă acasă, l-am luat cu mine în autobuz. Toți navetiștii stăteau acolo, obosiți, și vorbeau cu nevestele prin radiourile de mînă : „Acum sînt la colțul străzii 43, acum la colțul străzii 44. Acum am ajuns la colțul străzii 49. Acum o luăm pe strada 61". Un soț înjura : „Ieși o dată din cîrciuma aia, fir-ai tu să fii a naibii, și du-te acasă, de pregătește cina, că sînt pe strada 70 !" Alt radio tranzistorizat cînta „Povești din pădurea vieneză", iar la altul un canar făcea reclamă pentru niște cereale de prima calitate. Ei bine, atunci am dat drumul aparatului meu pentru diatermie! Paraziți ! Interferențe ! Toate nevestele au pierdut legătura cu soții lor, care bolboroseau ceva despre munca grea de la birou. Toți bărbații au pierdut legătura cu soțiile, care tocmai își văzuseră copiii spărgînd ferestrele ! „Poveștile din pădurea vieneză" fuseseră retezate, canarul ciopîrțit ! *Tăcere !* O tăcere teribilă, neașteptată. Locuitorii acelui autobuz se văzură deodată siliți să facă conversație între ei. Panică ! Se stîrni o panică teribilă ca între animale...

— Și te-a umflat poliția ?

— Autobuzul *a trebuit* să oprească. La urma urmei, muzica era într-adevăr tulburată, soții și soțiile pierduseră contactul cu realitatea. Iadul pe pămînt, tulburări, haos. Toți se agitau ca niște veverițe într-o cușcă. A sosit o unitate de polițiști pentru înăbușirea tulburărilor, au localizat prin triangulație punctul în care mă aflam, m-au mustrat, m-au amendat, și în doi timpi și trei mișcări m-am trezit acasă, dar fără aparatul de diatermie.

— Domnule Brock, îmi dai voie să-ți spun că întreaga dumitale comportare nu pare de loc să fie aceea a unui om practic ? Dacă nu-ți plac radiourile tranzistorizate, radiourile din birouri sau cele din automobilele comerciale, de ce nu te înscrii într-o asociație a dușmanilor radioului, de ce nu participi la o campanie de petiții, ca să obții dispoziții legale și constituționale ? În fond, asta-i democrația.

— Iar eu, zise Brock, sînt ceea ce s-ar putea numi, în cel mai bun caz, o minoritate. M-am înscris în diverse asociații, am semnat petiții, am participat la pichete de protest, m-am plîns tribunalelor. Ani de-a rîndul am protestat. Toată lumea rîdea. Toată lumea era, pur și simplu, moartă după radiourile din autobuze și după reclamele comerciale. Eu eram cel rămas în urmă.

— Atunci de ce nu te-ai conformat și dumneata. Nu crezi că era mai bine ? În fond, majoritatea domnește.

— Dar majoritatea a mers prea departe. Dacă puțină muzică și „menținerea contactului" sînt plăcute, majoritatea și-a închipuit că de zece ori mai mult o să fie de zece ori mai plăcut. Eu însă am *înnebunit !* Ajuns acasă, mi-am găsit nevasta într-o criză de isterie. *De ce ?* Pentru că de o jumătate de zi pierduse complet contactul cu mine. Ți-aduci aminte că am țopăit în mijlocul străzii pe radioul de mînă ? Ei bine, în seara aceea am făurit planul de a-mi ucide casa.

— Ești *sigur* că vrei să notez relatarea dumitale chiar sub forma asta ?

— Din punct de vedere semantic e foarte exact. S-o ucid pur și simplu. E o casă dintr-alea ce-ți vorbesc, îți cîntă, îți transmit

buletinul meteorologic, îți citesc versuri și-ți recită fragmente din romane, îți zornăie în cap și te leagănă, gungurindu-ți la ureche, cînd te duci la culcare. O casă care-ți țipă arii din opere cînd faci duș, iar prin somn te învață spaniolește. O peșteră a bolboroselii, în care tot felul de oracole electronice te fac să te simți mic cît un degetar... Mașina de gătit îți strigă : „Eu sînt budinca de caise și-ți spun că sînt *gata*". Sau : „Sînt friptura la tavă și te rog *să mă stingi !*" Și alte prostii dintr-astea, ca niște poezii pentru copii. O casă în care paturile servesc de balansoare, ca să te adoarmă, și *te zgîlțîie*, ca să te trezească. Crede-mă, pe cuvînt, casele astea *abia* dacă suportă ființele omenești. Ușa de la stradă latră la tine : „Ești plin de noroi pe picioare, domnule !" Iar cîinele ăsta de aspirator de praf se ține tot timpul după tine, te adulmecă dintr-o odaie într-alta și ridică de jos orice picătură de scrum sau bucățică de unghie pe care o lași să cadă. O doamne, zău așa, e ceva de speriat !

— Liniștește-te ! îi propuse psihiatrul.

— Toată noaptea am făcut o listă de plîngeri. A doua zi m-am sculat în zori și m-am dus să-mi cumpăr un pistol. M-am umplut de noroi *anume*. M-am proțăpit în fața ușii de la intrare. Ușa de la intrare a început să țipe strident : „Picioare murdare, noroi pe picioare ! Șterge-ți picioarele ! Te rog, fii *curat !*" Am împușcat blestemăția aia, pe gaura cheii ! Am alergat în bucătărie, unde mașina de gătit tocmai scîncea : „Acum întoarce-mă, te rog !" Am ucis-o în mijlocul unei omlete mecanice. Vai, cum mai sfîrîia și mai țipa : „M-am *scurtcircuitat !*" Atunci, s-a întîmplat să sune și telefonul, insistent, ca un copil răsfățat. L-am aruncat în crematoriul de gunoi. Trebuie să declar imediat că n-am *absolut nimic* împotriva crematoriului de gunoi. El era doar un spectator nevinovat. Acum îmi pare rău de el ; era un dispozitiv foarte practic, care nu zicea niciodată un cuvînt ; mai tot timpul îl auzeam torcînd ca un leu somnoros și mistuia toate gunoaiele. Am să-l repar. Pe urmă m-am dus în odaie și am împușcat televizorul, fiara aia perfidă, meduza aia care seară de seară congelează un miliard de oameni, prefăcîndu-i în stane de piatră, cu ochii holbați, încremeniți. Sirena aceea care chema, și cînta, și făgăduia, privind cîte-n lună și-n soare, iar pînă la urmă dădea atît de puțin ! Dar deodată : pac ! Ca un curcan fără cap, bolborosind înfuriată, nevastă-mea s-a repezit afară în stradă. Apoi a venit poliția. Și uite unde-am ajuns !

Brock se lăsă fericit pe speteaza scaunului și-și aprinse o țigară.

— Dar, făptuind aceste crime, ți-ai dat seama că radioul de mînă, emițătorul din mașină, telefonul, radioul din automobil, tele-speaker-ele de la birou, erau toate închiriate sau aparțineau altcuiva ?

— Jur pe ce-am mai sfînt că nu regret nimic și aș face totul din nou, la fel.

Psihiatrul rămase acolo, scăldat în lumina acelui zîmbet beat de fericire.

— Nu mai dorești ajutorul serviciului de igienă mintală ? Ești gata să suporți consecințele ?

— Asta-i numai începutul, zise domnul Brock. Sînt avangarda acelei mici părți a publicului care-i obosit de zgomot, de

felul cum profită lumea de el, de felul cum este îmbrîncit de colo pînă colo şi terorizat de ţipete, de muzică în fiecare clipă, de contactul menţinut în fiecare moment cu vreun glas de undeva ; căruia i se spune : „Fă aia ! Fă cutare ! repede ! Vino-ncoace ! Du-te-ncolo !" Ai să vezi dumneata, doctore, revolta începe. Numele meu va rămine în istorie.

— Hm ! mormăi psihiatrul, părînd dus pe gînduri.

— Bineînţeles, e o chestiune care va lua mult timp. La început totul era aşa de încîntător. Însăşi *ideea* acestor lucruri, foloasele practice erau minunate. Ele erau aproape nişte jucării, cu care te distrezi, dar oamenii s-au lăsat tot mai mult îmbrobodiţi, au mers prea departe şi au intrat în plasa unui şablon de comportări sociale, din care nu numai că n-au putut scăpa, dar nici n-au mai putut să recunoască în ce măsură au căzut în capcană. „Epoca noastră modernă", ziceau ei, „Condiţiile", ziceau ei, „Încordarea", ziceau ei. Dar, ascultă-mă pe mine, doctore, seminţele au fost aruncate. Am obţinut atenţia televiziunii, a radioului şi a filmelor din lumea întreagă. Iată, dacă vrei, un exemplu de ironie. Povestea s-a întîmplat acum cinci zile. Un miliard de oameni au aflat despre mine. Uită-te în coloanele financiare ale ziarelor. De la o zi la alta. Poate chiar astăzi. Fii atent, să urmăreşti o urcare bruscă, o sporire a vînzărilor, la îngheţata de ciocolată mai ales !

— Aha ! zise psihiatrul.

— Acum pot să mă-ntorc în celula mea singuratică şi drăguţă, în care să fiu lăsat în pace timp de şase luni ?

— Da, încuviinţă calm psihiatrul.

— Nu-ţi fă griji în privinţa mea, zise domnul Brock, ridicîndu-se. Multă vreme am să ard gazul pe aicea, înfundîndu-mi în amîndouă urechile stofa aia moale şi dulce, care-mi place atît de mult.

— Hm ! făcu spihiatrul, îndreptîndu-se spre uşă.

— Pa şi pusi ! zise domnul Brock.

— Da, zise psihiatrul.

Apăsă un buton secret al unui sistem de comunicaţie cu cifru, uşa se deschise, doctorul ieşi, uşa se-nchise şi se-ncuie în urma lui. Umblă singur prin birouri şi pe coridoare. Pe primii douăzeci de metri fu însoţit de „Tamburina chinezească", apoi auzi „Tzigane" de Ravel, „Passacaglia" şi „Fugă în ceva minor" de Bach, charlestonul „Tiger-Rag" şi romanţa „Dragostea e un fum de ţigară". Îşi scoase din buzunar radioul strivit ca un gîndac. Intră în biroul său. Se auzi o sonerie :

— Domnule doctor ! răsună din tavan un glas.

— Chiar acum am terminat cu pacientul Brock, zise psihiatrul.

— Diagnosticul ?

— Omul pare cu totul dezorientat, dar nu-i nesociabil. Refuză, pur şi simplu, să accepte cele mai simple realităţi ale mediului înconjurător şi să se adapteze la ele.

— Ce pronostic ?

— Neclar. L-am lăsat să savureze o bucată de stofă invizibilă.

Sunară trei telefoane. O replică a radioului de mînă bîzîi din sertar ca o lăcustă rănită în zbor. La tele-speaker se aprinse o lumină trandafirie şi se auzi un ţăcănit. Sunară trei telefoane. Din

sertar se auzi un bîzîit. Pe uşa deschisă veneau valuri de muzică. Fredonînd liniştit, psihiatrul îşi potrivi celălalt radio la încheietura mîinii, deschise tele-speaker-ul, vorbi o clipă, ridică un telefon, vorbi, ridică alt telefon, vorbi, ridică al treilea telefon, vorbi, atinse butonul radioului portativ, vorbi calm şi încet, cu faţa detaşată şi senină, în mijlocul muzicii şi al luminilor care scăpărau, cele două telefoane sunară din nou, mîinile lui se mişcau, radioul portativ bîzîia, tele-speaker-ele vorbeau, iar din tavan răsunau glasurile alea. Iar el, în tot cursul acelei după-amiezi răcoroase şi lungi, îşi continuă activitatea în biroul cu aer condiţionat ; telefonul, radioul de mînă, tele-speaker-ul, telefonul, radioul de mînă, tele-speaker-ul, telefonul, radioul de mînă, tele-speaker-ul, telefonul, radioul de mînă, tele-speaker-ul, telefonul, radioul de mînă, tele-speaker-ul, telefonul, radioul de...

În româneşte de ADRIAN ROGOZ şi ANDREI BANTAŞ

OVID S. CROHMĂLNICEANU

Ovid S. Crohmălniceanu

Un gen paradoxal

Genul ştiinţifico-fantastic trăieşte pe un paradox. În literatură, ca şi în artă, cunoaşterea exactă, verificată prin practică, i-a disputat mereu imaginaţiei înclinaţia spre plăsmuirea de mituri. Achile nu mai e de conceput după descoperirea prafului de puşcă — observa Marx — şi nici „Iliada", după invenţia tiparului. Ştiinţa a făcut şi face de-a lungul veacurilor inutilizabile sursele tradiţionale ale fantasticului, credinţele religioase, reprezentările mitice, practicile magice, superstiţiile. Dar tot ea — şi aici e paradoxul — hrăneşte astăzi literatura, care solicită în modul cel mai stăruitor imaginaţia creatoare. Poate pentru că noile mituri ale omenirii le va crea de acum înainte ştiinţa.

★

Fantasticul tulbură spiritul, îl incită şi-l farmecă numai atunci cînd presupune o logică interioară. Plăsmuirea pură de fapt nici nu e posibilă, iar dacă ne-ar fi pusă în faţă ne-ar lăsa absolut indiferenţi. Ceva care nu seamănă cu nimic cunoscut, care n-are un sens, sucit, contradictoriu, bizar, dar pînă la urmă detectabil,

iese complet din sfera interesului nostru. Nimănui nu i-a trăsnit prin cap să istorisească aventuri astrale pe o planetă absolut necomparabilă cu Pămîntul. Povestirea lui s-ar sfîrşi din clipa în care nava cosmică ar ajunge la ţintă, adică înainte de a începe. Oricît ar părea de ciudat, literatura fantastică a fost mereu raţională; chiar cînd s-a hrănit cu teorii ezoterice, la romanticii germani (Arnin, Jean Paul, Hoffmann) sau la urmaşii lor moderni (Meyrink). O logică se păstrează şi în cazul ei, aplicarea deducţiei alcătuindu-i un dat indispensabil. Condiţia paradoxală prin care fantasticul îşi prelungeşte existenţa în artă e, cum se vede, mai veche. S-ar părea că priveşte un întreg gen din care literatura de anticipaţie alcătuieşte o parte.

De ce oare abia în epoca modernă ştiinţa a deschis o asemenea arie de desfăşurare imaginaţiei omeneşti? Poate pentru că şi fanteziei îi trebuie rampe de lansare. Nici o formă de activitate spirituală nu rivalizează azi cu ştiinţa în ridicarea minţii la înălţimi speculative mai mari. Matematica vorbeşte de geometrii cu n dimensiuni. Fizica, de oceanul lui Dirac, de cîmpul energiilor negative, care fac posibilă existenţa antimateriei. Biologia operează cu ideea raporturilor aleatorii între fenomenele specifice vieţii ş.a.m.d. Literaturii ştiinţifico-fantastice i se oferă cîmpul unor aventuri intelectuale inimaginabile altădată. Credinţa că fantezia poetică se poate ridica singură la orice altitudine speculativă se dovedeşte o naivă prezumţie artistică. Ca imaginaţia omenească să poată învinge o anumită teorie a gravitaţiei, rachetele ştiinţei au trebuit să o înscrie pe orbite noi, care-i erau inaccesibile altădată. Practic, sub acest raport, poeţii trăiau într-o dulce iluzie. Ei îşi închipuiau, ca anticii, că au atins limitele extreme ale universului, deoarece lumea se sfîrşeşte la strîmtoarea Gibraltar.

Mai e apoi şi altceva. Ştiinţa a progresat atît de furtunos în ultimele decenii, încît a devenit pentru marea majoritate a oamenilor un imens mister. Sînt discipline în care se pot număra pe degete cei capabili să înţeleagă efectiv rezultatele cercetărilor de specialitate. Pînă acum o bucată de vreme puteai să nu cunoşti riguros cum funcţionează motorul unui automobil sau cum e alcătuită o instalaţie de radio. Principiile lor îţi erau totuşi clare, fie şi sub o formă intuitivă. Azi oamenii folosesc zilnic o serie de invenţii, dar nu mai reuşesc să-şi explice legile pe care ele se bazează. Cîţi au o reprezentare măcar analogică a principiilor cibernetice, deşi recurg curent la tot felul de automate? Cîţi ştiu ce e aceea cuantă, cu toate că e vorba de o noţiune fundamentală a întregii fizici nucleare? Dar cîţi realizează cum se transmite propriu-zis o imagine televizată, deşi o contemplă liniştiţi în familie?

Abstracţiile ştiinţei moderne s-au îndepărtat considerabil de simţul comun. Între ele şi ceea ce constituie concretul existenţei s-a creat un gol primejdios. Literatura ştiinţifico-fantastică îşi găseşte în umplerea lui o raţiune majoră umanistă. Noi trebuie să ne familiarizăm cu aceste continente virgine pe care le cucereşte

uluitor de repede ştiinţa, altfel sîntem ameninţaţi să ne simţim străini în propria noastră civilizaţie. Dar nu există forme mai potrivite pentru o asemenea luare de cunoştinţă concretă, vie, intuitivă a acestei realităţi existenţiale inedite decît literatura şi arta. Graţie lor lumea considerabil lărgită prin cunoaştere teoretică se umanizează, dobîndeşte sînge şi carne.

E o eroare a crede că aceasta se poate înfăptui prin simpla popularizare a teoriilor ştiinţifice. Păcatul literaturii de anticipaţie e că se mulţumeşte prea adesea să ilustreze diverse concepte ale matematicii, ale fizicii sau biologiei moderne. Funcţia umanistă a genului nu poate consta într-o asemenea operaţie minoră. Virtuţile literaturii ştiinţifico-fantastice, prea puţin speculate încă (şi poate de aceea neridicate la realizări artistice de primă mînă) sînt mai ales poetice. Ele au rolul să traducă în metafore şi simboluri de o mare forţă expresivă realitatea tulburătoare cu care axiomatica, topologia, logistica, diferitele fizici noi, biochimia sau cibernetica l-au pus pe om în contact.

ALICE MĂNOIU

Mitologie, fantastic şi film

Evoluţia filmului repetă, numai în cîteva decenii, milenara experienţă a literaturii. Dar nici o artă n-a întîrziat mai mult, din punct de vedere al inspiraţiei, în vîrsta fragedă a spiritului omenesc — mitologia — ca mezina născută în pragul secolului atomic. Unic paradox în istoria artelor, această stranie simbioză între perfecţiunea tehnicii moderne care e invenţia lui Lumière şi infantilismul filozofic, între mitul poetic primar şi exprimarea savantă. Şi, dintre toate, domeniul cel mai sensibil acestei dualităţi e filmul fantastico-ştiinţific, amestec, prin definiţie, de imaginaţie şi rigoare ştiinţifică, univers oniric proiectat pe dimensiunile unei realităţi concrete.

Genul a apărut ca un joc cu „miraculoasa mașină" cinematografică prezentată la **Expoziția** universală din 1900, ca ultimul strigăt al tehnicii, care permite înregistrarea pe celuloid a imaginii strictei realități ori accelerarea, suprapunerea, suprimarea ei. Precedat de **Cucerirea aerului,** filmul lui Zecca **Voiajul în Lună** realizat de Méliès inaugurează improvizația fantastică pe teme științifice furnizate de literatura lui Jules Verne și Wells. Interesantele texte de anticipație slujeau însă doar ca pretext spectacolului feeric în care aparatul de filmare nara în imagini rudimentare, dar captivante (atunci pentru ineditul lor, astăzi pentru ingenuitatea lor) cîteva din peripețiile astronomilor ajunși în Lună. Știința era privită în filmele lui Méliès, ca și mai tîrziu în meditațiile poetice ale lui René Clair (culminînd cu moderna legendă faustiană **Frumusețea diavolului),** ca o magie liniștitoare, o formulă ce deschide omului porțile altor universuri **(Călătorie în imposibil, 20 000 de leghe sub mări, Farsele diavolului)** sau îl ghida, cu tact, în explorarea domeniilor terestre pînă atunci inaccesibile **(Cucerirea polului,** ultimul film de anticipație realizat de Méliès în 1912). Regizorul francez a intrat în istoria genului ca precursorul poetic al filmului științifico-fantastic. După el, cîtăva vreme, știința nu mai apare pe ecran drept simbol al binelui, ci al distrugerii, al terorizării individului cu un prezent sumbru ori cu perspectiva unui viitor și mai sumbru. După primul război mondial, care scosese la iveală primejdia descoperirilor tehnice ale secolului ca armă cu două tăișuri, expresionismul german, prin Murnau și Wiene, pune în circulație personajul fantastic al savantului nebun, megaloman primejdios, setos de vivisecții, pentru care lumea nu e decît un cîmp de experiențe macabre. Curentul — în ansamblul lui — reprezintă echivalentul cinematografic al universului concentraționar kafkian, tragica anticipare a „lagărelor morții" de tip fascist. Fantezia devine coșmar, știința — instrument morbid. Invadată de golemi distrugători și monștri avizi de sînge, de doctori sadici și savanți alienați, cinematografia deceniilor 3 și 4 apelează la anticipație ca sursă a viziunilor halucinante ce au înspăimîntat nopțile părinților noștri. Eroi ca Frankenstein ori Jekyll, Caligari sau monstrul King-Kong traversau un univers macabru, amenințător, de unde omul căuta să se salveze, să se retragă îngrozit, ca din fața unor forțe oculte pe care nu știa cum să le îmblînzească. O magie, de data aceasta a zeităților răului, făcea pe ecran din știința modernă o tortură medievală a imaginației, deschizînd „perioada neagră" a filmului fantastic de acest gen.

De la surîzătoarea feerie poetică a lui Méliès la înfricoșătorul spectru al doctorului Mabuse prin care Fritz Lang simboliza primejdia fascismului prefigurat de republica de la Weimar, filmul fantastico-științific nu reprezintă în acea perioadă decît o altă față a mitologiei ce inaugurase genul.

Între grațioasele zeități din preistoria filmului fantastic ce umpleau ecranul cu flori și monștri hidoși din celebra suită a filmelor H (serialele casei Hammer), încep să apară, cu timpul, și personaje mai complexe, interiorizate, disimulate. Personajele lui Fritz Lang ori Wiene, criminalii din filmele de groază ale lui Hitchcock sau cele populînd intens peliculele japoneze de acest gen par, la prima vedere, ființe normale, sociabile, bonomia maschează anomalia psihică nu numai de dragul „suspens"-ului dra-

matic, dar, mai ales, pentru subtilitatea demonstrației psihologice, cucerire importantă a filmului modern. Iată-ne în plin univers absurd, demențial, în care fantezia — morbidă — nu e decît proiecția hipertrofiată a unei psihoze ce-și are originea în anomalii mai grave, de ordin social. „Thriller"-ul american (ca și foarte răspînditul film japonez de groază) creează o nouă „magie neagră", care nu mai provine însă din spaima în fața unui viitor necunoscut, ci din apăsarea, obsesia unui prezent sumbru. În loc să-și ia avînt pe căi luminoase ale anticipării unei lumi noi, eliberate de boli, mizerie — fantezia multor creatori moderni e paralizată în acest perimetru al spaimelor și morbidității. Majoritatea eroilor lui Hitchcock se mișcă într-o realitate cu aparențe normale, obișnuite, pe care doar crimele lor par că o alienează, o dezumanizează. Dimpotrivă, personajele altui mare creator american, Orson Welles, sînt vădit victimele unor legi sociale absurde, implacabile, ce guvernează lumea respectivă. În ciuda unei generalizări neștiințifice, a concluziilor pesimiste, filmele lui Welles (**Cetățeanul Kane**, **Procesul** etc.) descifrează esența socială a angoaselor omenești, iar lumea fantastică pe care o creează fecunda imaginație a regizorului e proiecția, simbolică, gigantescă, într-un spațiu și timp nedefinit, a viciilor unei realități bine determinate : birocrație, abuz de putere, arbitrariu.

Desigur, orientările descrise mai sus nu se încadrează toate în genul în care noi ne-am obișnuit să inseriem pînă acum doar filmele cu caracter de strictă anticipație tehnică, socială și politică. Înainte de a ajunge la acest capitol mai special, voi aminti în treacăt și o altă interesantă ramură a filmului modern, care mi se pare înrudită, pe un plan superior, filozofic, preocupărilor actuale ale literaturii fantastico-științifice. E vorba de insolitele studii cinematografice ale regizorului francez Alain Resnais, pasionat de una dintre temele frecvente în literatura de anticipație : modificarea, în lumina teoriei einsteiniene, a relației timp-spațiu. **Vacanțele spațiale**, opera scriitorului Jimmy Quieu, preconizează „un mediu straniu în care Timp și Spațiu sînt anulate și se topesc într-o a patra dimensiune, unde timpul nu mai are durată și spațiul nu mai are întindere", exact ca în filmele regizorului francez. De asemenea, „mașina timpului" imaginată de Maiakovski în anticipația cu caracter satiric **Baia** (strălucit transpusă de Iutkevici în filmul animat) sau acel aparat special descris de Leinster care ar suprima, peste mii de ani, timpul și spațiul, realizînd poate fantasticul **Voiaj în imposibil** al lui Wells (utopie literară ecranizată de Méliès), revin — într-un anume fel — în preocupările unor cineaști moderni. Încercările studierii fluxului memoriei, capabil să suprime subiectiv legi ale realității obiective, întreprinse de Alain Resnais, nu sînt ele oare, oricît de stranii ne-ar părea astăzi, un fel de anticipare filozofică a acelui univers fantastic de care vorbea Quieu, bazat pe un incontestabil adevăr științific : teoria relativității ? Deocamdată, „anticiparea" lui Resnais e „à rebours", comprimarea are loc în amintirea noastră, dar psihicul uman reproduce niște legi generale naturale ale universului, niște legi obiective : „ieri" devine „azi" și „mîine" în succesiunea fi-

rească și iată-ne ajunși la o interesantă temă cu caracter filozofic, tratată cîndva de René Clair în filmul **S-a întîmplat mîine**. Personajul care prevedea viitorul în comedia fantastică a lui Clair n-avea nimic supranatural, el deducea doar, pe baza faptelor prezente, ceea ce era normal să se întîmple. O previziune, dacă vreți, științifică, ce eliberează filmul fantastic de magie, ancorîndu-l, în fine, în zona unor preocupări intelectuale elevate, cu caracter filozofic și social. Eseistica aceasta cinematografică pe teme ce devin din ce în ce mai puțin fantastice învecinează arta cu știința, ștergînd, cu vremea, prăpastia ce se credea că există între imaginație și stricta realitate, unificînd organic cele două laturi ale definiției filmului fantastico-științific. Gen care, prin esența lui, mi se pare cel mai aproape de arta complexă a viitorului.

★

Să revenim însă la situația actuală a ceea ce înțelegem curent prin filmul fantastico-științific. În primul rînd anticipație geografică, tehnică și socială. Cîteva filme văzute la noi în ultimii ani s-au străduit să ne ofere imaginea sumară a viitoarei lumi visate de savanți și poeți, care, fără să fie „cea mai bună dintre lumi" (cum o numea cu amară ironie utopia sumbră a lui Huxley), va fi omenirea scăpată de foamete, boli, asuprire, eliberată de exploatare și consacrată cercetărilor științifice care asigură progresul. **Steaua tăcerii** realizată de Kurt Maetzig, după romanul polonezului St. Lem, zugrăvea în culori luminoase — poate cam roze — colaborarea internațională a savanților porniți cu o rachetă interplanetară să umanizeze spațiul cosmic. Despre filme sovietice ca : **S.O.S. în Cosmos, Am fost satelitul Soarelui, Planeta furtunii** aminteam într-un articol mai vechi pe această temă, publicat în nr. 9 din 1961 în „Secolul 20". Voi adăuga doar o mai recentă povestire romanțată a unei iubiri din anul 2000 (doi tineri cercetători pe o stație interplanetară), intitulată convențional **În întîmpinarea fericirii** și care încerca să prefigureze nu numai configurația noilor așezări cosmice, dar și structura sufletească a omului de mîine. Interesantă pentru aceeași preocupare de ordin etic a fost și utopia — tratată într-un limbaj artistic cam greoi, încărcat — a cineaștilor cehi : **Icarie X.B.** Această cetate imaginară în care oamenii trăiesc într-o deplină armonie, dar unde n-au dispărut relațiile de familie, preocupările culturale, arta, unde grațioasele veșminte fluide și fluorescente ascund aceleași Eve tandre, sentimentale, este reconfortantă după viziunile apocaliptice din **Invazia marțienilor, Războiul lumilor** și altele.

Ideea cuceririi spațiului cosmic de către om nu în sensul agresiunii împotriva civilizațiilor de pe alte planete (cum vehiculează cu statornicie multe dintre filmele occidentale tratînd această temă), ci în scopul cercetărilor științifice utile progresului, străbate majoritatea peliculelor produse de cinematografiile țărilor socialiste. Că există viață și civilizație — superioară ori inferioară civilizației terestre — pe Marte ori Venus, că populația planetei noastre se va înmulți după anul 2000 în progresie geometrică, ajungînd la cifre neliniștitoare pentru calculele malthusianiștilor propagatori ai teoriei războaielor ca purgative sociale, iată întrebări la care filmele de anticipație de pretutindeni nu-și propun să

răspundă cu exactitate. Dar după felul în care le elaborează, după sugestiile directe ori mai ascunse pe care le fac pentru viitor, aceste pelicule definesc poziția progresistă ori reacționară a autorilor lor.

Marii cineaști contemporani denunță pericolul cel mai grav ce amenință viitorul omenirii: războiul nuclear, iar anticipările lor apocaliptice sînt avertismente energice și eficace. **Ultimul țărm** al lui Stanley Kramer, viziune sinistră, dar realistă asupra unei lumi pustiite de un eventual cataclism atomic, ca și **Cascada,** fantastica anticipație a lui Cris Marker, se întîlnesc în mesajul lor antirăzboinic cu recenta comedie tragico-fantastică a lui Kubrik: **Doctorul Folamour.** Tragica aventură războinică și deznodămîntul în care aruncă omenirea inconștiența unui dement (scăpat din ospiciu), în ciuda eforturilor reunite ale popoarelor de a împiedica declanșarea cataclismului, nu mai țin — din păcate — de domeniul ficțiunii științifice, ci de al unei realități posibile, al unei permanente săbii a lui Damocles.

Complotul militar imaginat de un alt regizor american în filmul **7 zile în Mai** împotriva unui președinte progresist al Statelor Unite s-a dovedit o exactă anticipare a unui eveniment tragic — asasinarea președintelui Kennedy — care a avut loc la puțin timp după premiera artistică. Strania coincidență ori, mai degrabă, deplina cunoaștere de către cineast a anumitor realități explică această admirabilă dovadă a caracterului tot mai realist, pe deplin științific, pe care îl capătă filmul modern de ficțiune.

—◇●◇—

MAX SOLOMON

Întîlnire cu chimistul de mîine

Inchid ochii și parcă te am aievea în față. Pari de 30—35 de ani. Te-ai născut, poate, tocmai în ziua în care încerc să mi te închipui...

Stînd în fața pupitrului de comandă a instalației de laborator, întorci din cînd în cînd privirile spre mine. Te amuză, nu? Te amuză visurile de azi, după ce ai pus în sertarul banalităților cu-

rente aceste visuri, după ce ai adus fantasticul nostru la numitorul comunului.

Porţi şi tu halat, dar în buzunarul tău nu văd nici un dozimetru, păzitorul nostru de toate zilele împotriva radiaţiilor radioactive. Halatul tău e probabil confecţionat dintr-o ţesătură protectoare, antiactinică. Ştiu că, oricît ai dori-o, ţi-ar fi greu să-mi transmiţi secretul de fabricaţie al acestei ţesături, dar pot bănui, cel puţin, că firele ei sînt alcătuite din macromolecule, capabile să preia toată energia nocivă generată de particule. Nu este exclus, de asemenea, ca pielea obrajilor şi a mîinilor să-ţi fie acoperită cu un strat invizibil de cremă antiradioactivă.

Vizitezi uneori muzeul de antichităţi tehnice. Cu aceste prilejuri poate că dai condescendent din cap, privind spectrograful nostru de emisie, spectrograful nostru de absorbţie în infraroşu, cromatograful de gaze, spectrometrul de masă şi mîndria noastră : instalaţia de rezonanţă magnetică protonică. Ai examinat instalaţiile cu schimbători de ioni pentru purificarea apei, sitele moleculare tip 1965, cuptorul automat pentru topire zonală, folosit la purificarea înaintată a substanţelor, instalaţiile de producere a monocristalelor de siliciu de puritate atomică, pH-metrele de miime, polarografele şi aparatele de titrare în înaltă frecvenţă. Recunoaşte barem că ţi s-a părut ingenioasă staţia-pilot de sinteză a cauciucului siliconic sau cea a cauciucului clorofosfonitrilic sau pila redox pentru transformarea directă a energiei chimice în energie electrică. Oare nu poţi recunoaşte nici asta ? Eşti mult prea sever, tinere ! Pot fi de acord cu dumneata că instalaţiile noastre de laborator sînt încă insuficient de precise, că uneori sînt prea costisitoare în raport cu informaţia pe care-o procură şi cu efectul lor asupra înnoirii proceselor tehnologice ; mai pot confirma impresia de neîncheiat şi neestetic pe care ţi-o produc unele mari uzine, dar trebuie să recunoşti că în toate acestea colcăie ideea noului şi se ascunde sîmburele visului, pe care îl trăiţi voi ca pe o realitate banală.

Ai aerul că ai reproşa medicamentelor actuale caracterul lor de paleativ, că ne-ai imputa exagerările în folosirea antibioticelor, că ne-ai acuza de folosirea necritică, uneori cu efecte dăunătoare, a stimulilor nervoşi, a calmantelor, a vitaminelor şi a hormonilor. Dar nu uita, o, nu uita, că am făcut totul cu mijloace atît de puţin eficiente în raport cu metodele de modelare biochimică, care vă stau la dispoziţie, că am fost obligaţi să intervenim fără a cunoaşte suficient de bine medicamentele biofizicochimice.

Nu vreau să amintesc de masele plastice, fiindcă prevăd că vei strîmba din nas, nemulţumit de procedeele tehnologice care folosesc presiuni prea mari şi energii exagerate în raport cu cele abia cîteva milioane de tone de producţie anuală, mai ales că obiectele fabricate din polimerii noştri mai lasă de dorit ca rezistenţă, supleţe, siguranţă şi estetică. Deşi, la drept vorbind, metoda producerii polietilenei, la temperaturi şi presiuni joase şi rezultatele obţinute în sinteza polimerilor stereoregulaţi ar trebui să-ţi smulgă măcar un semn de aprobare.

Ştiu că ţi se par desuete cărţile şi miile de articole pe care le scriem despre cataliză, iar termenul ţi se pare şi el prea bătrîn, de la Berzelius citire. Dar gîndeşte-te la prepararea enzimelor spe-

cifice pure, în stare cristalină. Da, nu e încă vorba de sinteza totală, dar nu de aici trebuia început?

Ne consideri lăudăroşi pentru că am făcut prea multă vîlvă în jurul auxinelor vegetale şi mi se pare că priveşti lupta noastră cu insectele şi buruienile ca pe o joacă de copil. Nu-ţi voi cere nici un rabat. Să trecem însă la cîteva lucruri pe care nu le poţi trata cu orgoliul specific tinereţii.

Uite, de pildă, sinteza aproape totală a clorofilei, începuturile de descifrare a mecanismului de transmitere a energiei chimice în sintezele din organisme sau generatorul magnetohidrodinamic, care transformă direct energia chimică în energie electrică. Nu pe aceste „mici" înfăptuiri ale noastre se bazează planetarele voastre uzine chimice, modelate după sistemul sintezei vegetale? Sau teoria reacţiilor înlănţuite şi invenţia LASER-ului, a MASER-ului şi a IRASER-ului nu sînt embrionii tehnologiei voastre de excitare a reacţiilor prin microunde şi fotoni? N-a fost fericită ideea pompajului optic şi această concentrare pe arii infime a energiei radiaţiilor emise de LASER şi de semenii lui?

Nu cred că-mi vei reproşa aducerea în discuţie a unor instrumente fizice, cînd vorbim de chimie. Ar fi nedrept, deoarece îmbinarea de metode fizice şi chimice este, la urma urmei, trăsătura esenţială a noului creat de generaţia noastră.

Aş fi vrut să-ţi mai pomenesc de diamantele artificiale produse cu kilogramele, de combustibilii pentru rachete, de ceramica rezistentă la temperaturi de 3 000° C, dar văd că dai semne de nerăbdare. Îmi arăţi cu degetul ecranul la care priveşti. Nu pot descifra exact schema funcţională inscrisă în stînga panoului, dar mi-e clar că vrei să accentuezi faptul că automatizarea este concepută diferit de aceea din timpul nostru; că este vorba de un automatism chimic şi că autoreglarea se efectuează pe baza inhibării şi excitării fizico-chimice, fără circuite electronice. Înţeleg că elementele sensibile sînt molecule străine, introduse în mod special în reactor, că semnalele de comandă sînt date de reacţii secundare, că releele sînt şi ele chimice şi regulatoarele la fel, că la fiecare variaţie a vitezei de reacţie se produce autoreglarea sistemului printr-o reacţie inversă de natură chimică. Recunosc că este foarte interesantă această concepţie, că economia de energie şi randamentul reacţiilor sînt remarcabile, că orientarea sintezei se efectuează practic fără eroare, iar maşina de calcul îţi serveşte doar la programarea sintezei moleculelor, pe care ştiu că ţi le-a comandat Centrul de elaborare a tehnologiilor. Evident că ţi se pare o joacă să îmbini în milioane de feluri alfabetul chimic şi că elaborarea unui nou polimer cu însuşiri recomandate a devenit pentru voi o problemă de rutină; dar nu sînt toate acestea dezvoltarea firească a ideilor noastre despre transmiterea informaţiei, despre influenţa reciprocă dintre structuri, despre reacţia inversă, despre chimizare, energia de activare, reacţia în lanţ ş.a.m.d.?

Dacă n-am fi elaborat noi teoria electronică a legăturilor şi n-am fi intuit mecanismul transferului de energie în sisteme reactante, dacă n-am fi inventat conceptul de orbitale moleculare şi n-am fi rezolvat cu ajutorul mecanicii cuantice primele probleme ale legăturilor de valenţă (văd că rîzi, sub mustaţă, la acest termen), dacă n-am fi demonstrat experimental şi n-am fi folosit, la

măsurarea timpului, oscilaţiile atomilor de hidrogen în molecula de amoniac, aţi fi putut ajunge oare la teoria integrată a legăturii fizice şi chimice intermoleculare şi la calculul energiilor de legătură pînă la microcalorie?

Mă inviţi acum să contemplu modul în care programaţi producerea unui medicament nou, pentru o boală cu mecanism elucidat. E frumos, ce să mai spun! Aici aţi depăşit un vis milenar. Mulţi alchimişti ar fi scăpat de ştreang sau rug dacă ar fi obţinut măcar unul dintre „elixirele" pe care voi le produceţi în serie. Da, da, nu mai introduceţi insulina, din timp in timp, în organismele bolnave de diabet, ci implîntaţi micul reactor, pe care mi-l arăţi, acest model de ţesut pancreatic, care se autoreglează, producînd tocmai atunci şi tocmai atît cît trebuie, comandat de nivelul concentraţiei de zahăr din sînge. Mă corectezi, arătînd că este vorba de o reglare chemobioelectrică. Bine, oricum ar fi, este într-adevăr minunat să te ştii la adăpost, pe tot timpul vieţii, de diabet, chelie, paradentoză, cancer. Apropo! Dacă n-am fi făcut eforturile în direcţia elucidării fenomenului de proliferare canceroasă, dacă n-am fi făcut primele încercări cu raze X, cu LASER, n-aţi fi ajuns la decelarea rapidă, moleculară a celulelor cu tendinţe cancerigene. Şi, mai ales, dacă n-am fi înţeles importanţa cercetării şi a rolului acizilor nucleici, încercînd — probabil gîndeşti : în stil de amatori — toate metodele posibile şi imposibile pentru producerea mutaţiilor biochimice în microorganisme.

Văd mobilierul laboratorului în care te afli, laborator construit din material sintetic igni-şi hidrofob, absolut izolant, mai frumos decît lemnul de cedru şi cu valoarea echivalentă a zece ouă ; văd microsursele autonome de energie solară şi chimică ; îţi văd hainele din fibre pe care le-ar invidia viermele de mătase şi pe care le schimbi în fiecare zi, incredibila culoare a ţesăturilor, maşina de memorizare şi reproducere a informaţiilor în ordinea ce o comanzi ; văd că aţi învins problema prafului, a motoarelor inutile, a sintezei rapide a alimentelor. Aveţi deci în buzunar visele noastre.

Ştiu că eşti un tip strict raţional şi că ai declarat război romantismului. Dar, uite, visezi şi dumneata. Dacă nu mă înşel, participi la a 13 256-a experienţă neizbutită de sinteză a anticlorurii de sodiu, adică a unei antimolecule.

Eşti pregătit să te mulţumeşti cu ideea de a fundamenta succesul celor ce vin după voi? Cred că eşti, de vreme ce ştii să priveşti înapoi fără mînie, şi doar cu un zîmbet de îngăduinţă, în care parcă descopăr un firicel de admiraţie.

Îţi urez, dragul meu, succes şi te asigur că nu te invidiez, ci îţi privesc izbînzile, aşa cum le priveşte un părinte pe cele ale odraslei sale.

Am convingerea că ştafeta pe care am primit-o de la cei de dinaintea mea a încăput pe mîini bune.

ION PĂTRAŞCU

Căsătoria

— Spune-mi, Tudor, întrebă Aurelia, muşcînd nervoasă capătul neascuţit al creionului, cum se numeşte vehiculul lunar teleghidat de pe Pămînt? Nouă litere, începe cu „L", iar litera a şasea e „O".

Zîmbitor, cu o uşoară umbră de părere de rău, Tudor îi răspunse printr-o altă întrebare:

— Spune-mi, Aurelia, cum se numeşte o logodnică tînără, frumoasă, inteligentă, care, absentă la farmecul dimineţii strălucitoare de primăvară, stă pe bancă în parc, lîngă logodnicul ei, şi... rezolvă careuri de cuvinte încrucişate? Altfel de cuvinte nu mai încap între noi? Nu mai avem nimic să ne spunem decît pe coordonate orizontale şi verticale?

Aurelia lăsă revista pe genunchi şi-l privi mustrătoare pe Tudor:

— Nu te bucuri că sîntem împreună? Te-am rugat să-mi spui un singur cuvînt...

— Eu aş fi preferat să-ţi spun trei: Te iubesc, Aurelia! Dar astea nu sînt încrucişate!

Riseră amîndoi, şi Tudor după ce ridică revista de pe genunchii fetei, privi puţin jocul, citi definiţia şi arătă cu degetul locul unde trebuia să intre cuvîntul nerezolvat: „LUNAMOBIL".

Aurelia completă pătrăţelele albe şi închise revista, dar rămase mult timp gînditoare lîngă logodnicul ei.

Se cunoşteau de doi ani. Fiecare dintre ei avea două pasiuni. Prima — profesia. Tudor era inginer chimist, Aurelia profesoară de limba română. Lui Tudor îi era drag sportul, iar din toate sporturile, alpinismul; Aurelia avea pasiunea jocurilor de cuvinte încrucişate. Pentru a-i fi pe plac viitorului său tovarăş de viaţă, Aurelia începu să îndrăgească şi ea sportul muntelui. Tudor însă, cu toate aluziile logodnicii sale, nu reuşea să se acomodeze cu preocuparea, oarecum statică, a dezlegării careurilor.

Acest lucru o neliniştea pe Aurelia, care vedea căsnicia ca pe o împletire de pasiuni şi preocupări, armonios îmbinate cu munca zilnică şi cu celelalte obligaţii impuse de societate.

Sora ei Lucia, căsătorită de vreo trei ani cu Adrian, avea permanent discuţii în casă pe tema problemelor rebusiste. Soţul ei nici nu voia să audă de-o astfel de „pierdere de vreme" cum spunea el despre rezolvarea cuvintelor încrucişate.

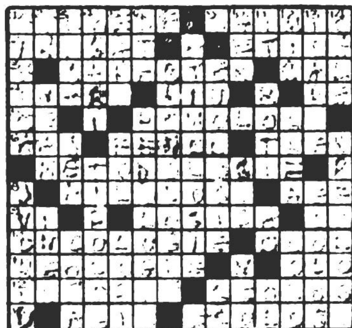
Aurelia nu voia să ajungă în aceeaşi situaţie cu Tudor. De aceea, luă hotărîrea eroică să-l facă pe logodnicul ei să se pasioneze după asemenea jocuri.

A doua zi, la întîlnirea pe care şi-o dădură la cinema, Aurelia îi aduse lui Tudor două careuri compuse de ea, cu teme ştiinţifice, apropiate de preocupările unui inginer. Fata fu categorică :

— Telefonează-mi cînd termini de rezolvat aceste careuri. Pînă atunci nu încerca să mă vezi. Voi fi.. ocupată.

Tînărul îşi dădu seama de stratagemă, dar, neavind încotro, acceptă zîmbind. Ştia că Aurelia nu glumeşte. În definitiv, şi lui i-ar fi plăcut să se ocupe, în orele libere, cu asemenea lucruri. Îi lipsea însă hotărîrea de a se pune pe treabă. Aurelia veni să-i dea impulsul de care avea nevoie.

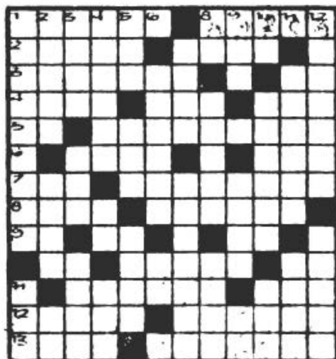
ŞTIINŢIFICE

ORIZONTAL : 1) Om de ştiinţă care studiază şi prelucrează problemele fundamentale ale filozofiei — Care se referă la ştiinţa care studiază compoziţia, structura internă şi proprietăţile corpurilor. 2) Cîmp udat artificial — Ştiinţa care studiază principiile morale, legile lor de dezvoltare istorică, conţinutul lor de clasă, rolul lor în viaţa socială. 3) Însuşire morală manifestată prin perseverenţă, voinţă fermă şi corectitudine — Bidiviu. 4) Producători de in — Fluviu în Germania — Notă muzicală. 5) Întrebare — Specialişti în pomologie. 6) Oraş în Norvegia — Acid fenic — Laminat. 7) Totalitatea metodelor de cercetare folosite într-o ştiinţă. 8) Specialişti care se ocupă cu studiul culturii scrise a popoarelor, cu studiul textelor vechi şi al limbii în care sînt scrise acestea — Localitate în Franţa. 9) Şase la romani — Ştiinţa formelor şi legilor gîndirii — Rocada mică. 10) Ramură a medicinei care se ocupă cu studierea şi tratarea tumorilor canceroase — Raiţă. 11) Capitol al mecanicii care studiază scurgerea lichidelor şi deformaţiile corpurilor plastice — Prefix care înseamnă întreg. 12) Ştiinţă care studiază dezvoltarea şi schimbările succesive dintr-un anumit domeniu — Specialist al ştiinţei care studiază evoluţia fizică şi organică a scoarţei globului terestru. 13) Rangul de agă (od.) — Lucrează în domeniul ştiinţei care se ocupă cu studiul influenţei factorilor externi asupra organismelor animale şi vegetale.

VERTICAL : 1) Ştiinţa fundamentală din ciclul ştiinţelor naturii care studiază proprietăţile şi structura materiei, formele mişcării şi legile generale ale fenomenelor naturii anorganice — Fildeş. 2) Alifie — Rudă — Localitate în Spania. 3) Nume masculin — Cap (fig.) — Înălţime. 4) Cîini de vînătoare — Aplică în arheologie metoda tipologică. 5) Depărtări — Interjecţie — Specie de papagal din Noua Guinee. 6) Localitate în Japonia — Ştiinţa solului. 7) Disciplină auxiliară a istoriei care se ocupă cu stabilirea epocilor şi a datelor. 8) Ramură a lingvisticii care studiază originea cuvintelor unei limbi, cu scopul de a le determina forma originară, înţelesul primar şi evoluţia

istorică. 9) Știință care se ocupă cu vinificația și cu studiul produselor derivate ale viei și ale vinului — George Coșbuc. 10) Literă cirilică — Localitate în R. P. Ungară — Prefix pentru nou. 11) Spetează — Cauciucuri — Alfa și omega — Vas (mold.). 12) Minuscul — Categoric la box, lupte, haltere — Acolo. 13) Insulă pe coasta occidentală a Anatoliei — Specialist al științei care se ocupă cu studiul regnului animal. 14) Drum — Cercetători care se ocupă cu studiul peșterilor din punct de vedere geologic, arheologic, antropologic.

DIN FIZICA NUCLEARĂ

ORIZONTAL: 1) Particulă elementară grea cu sarcină electrică pozitivă — A însemna un obiect de metal prețios. 2) Element gazos cu proprietăți radioactive obținut prin dezintegrarea radiului — Unealtă agricolă. 3) Cu miros puternic — Parte ! 4) ...atomică, ansamblu de instalații care servesc la producerea treptată și reglabilă a fisiunii nucleare în lanț — Uniunea internațională a studenților — Da, așa, vezi bine. 5) Simbolul aurului — Instalație care servește la accelerarea particulelor elementare în reacții nucleare. 6) Miel trecut de un an — Sau. 7) Acela — Element obținut pe cale artificială prin bombardarea izotopului U^{238}_{92} cu neutroni. 8) Alfa, beta sau gama — Metal radioactiv, așezat în subgrupa a șasea a tabloului lui Mendeleev, se găsește în natură sub formă de minereuri, dintre care pechblenda este cel mai răspîndit. 9) Antene ! — Scandiu — Doi roman. 10) Teodor Cristescu — Sudat — Marcă de avion. 11) Fiecare din atomii aceluiași element chimic, avînd proprietăți chimice identice, deosebindu-se între ei prin greutatea atomică și prin anumite proprietăți fizice legate de greutate — Metal prețios. 12) Metaloid gazos foarte activ, din grupa halogenilor — Care nu au sarcini electrice. 13) Element de compunere însemnînd „automobil" — Fenomenul divizării unui nucleu atomic în mai mulți nuclei de atomi mai ușori.

VERTICAL: Emisiune — Institutul de fizică atomică. 2) Element radioactiv asemănător din punct de vedere chimic cu bariul — Reacții în... — Leu ! 3) Marcă de pastă de dinți — Adaos la miză — Fără coarne. 4) Coșul pieptului — Din rest ! — Grădină zoologică (abr.). 5) Rîu în U.R.S.S. — Atom sau grup de atomi încărcați cu electricitate — Element chimic. 6) Partea centrală a unui atom, purtătoare de sarcini electrice pozitive, în care este concentrată aproape toată masa atomului — Spetează. 7) Metodă, manieră de lucru — A imobiliza un obiect legîndu-l de ceva. 8) Apelativ — A alege, a aranja — Localitate în Brazilia. 9) Lichid folosit în instalațiile reactorului — Lipit — Cui fără vîrf ! 10) Radiu — Ace (fig.) — Avantaj. 11) Element radioactiv, de culoare cenușie închisă — Coș de fabrică. 12) Alt element radioactiv preparat din minereurile din care s-a extras radiul — Familie de fizicieni francezi, au descoperit radiul și alte substanțe radioactive, laureați ai premiului Nobel.

★

A doua zi, către seară, telefonul sună. Aurelia ridică zîmbind receptorul.

— Da, eu sînt ! Le-ai și rezolvat ? Cum ? Vrei să mă vezi ? De unde telefonezi ? De-acasă ? Perfect ! Ia un creion și o hîrtie și scrie ce-ți dictez eu. Ești gata ? Bine ! Îți voi dicta o poezie. Scrie te rog.

Și Aurelia îi dictă lui Tudor, rar, cu răbdare, următoarele strofe :

Un cîntec luminos de viață bună
Suna ca-ntr-o poveste pe-nserat,
Cînd veseli hoinăream pe Retezat
Cu cîntul și cu dragostea-mpreună.

Era un glas de fluier — sau izvoare
Au murmurat în iarbă? Ce să cred?
Isonuri auzeam cum se succed
Din trișcă — sau din frunzele cobzare.

Și lunecînd și norii ca o apă
Pîndeau enormi, la fiecare pas
ca luna cea ieșită din compas
să ne sărute umeda pleoapă.

— Ce-i cu poezia asta? întrebă Tudor, intrigat, de la celălalt capăt al firului.

— Ce vrei să fie, niște ligamente, pe care le voi intitula: „Drumeția". Telefonează-mi cînd le vei fi rezolvat. Vei găsi șapte nume de fizicieni. Pînă atunci nu încerca să mă cauți. Nu sînt acasă!

Și rîzînd îi închise telefonul.

★

Peste două zile, Tudor telefonă din nou disperat:

— N-am găsit decît cinci. Mi-e dor de tine, Aurelia. Care sînt ceilalți doi?

— Caută și-i vei găsi, îi răspunse fata șăgalnic. Și ca să nu te plictisești singur cu cei doi fizicieni, ia creionul și mai scrie ceva!

— Ce să mai scriu? întrebă Tudor disperat. Fata asta era în stare să nu-l primească pînă cînd nu-i va rezolva cine știe cîte sute de jocuri. Sincer vorbind, problemele începeau să-l antreneze. Aurelia îi ghici frămîntarea.

— A, mai nimic! Două strofe: Este vorba de-o metagramă. Titlul:

MATURIZARE

(și fata îi dictă următoarele versuri, scrise peste noapte de ea:)

Așa cum stă cuminte-ntr-o vitrină,
Redusă la proporții de model,
Visează zboruri către ani-lumină,
Anticipîndu-și temerarul țel.

Dar dacă-i schimbi o literă, doar una,
O vezi cum crește-n aripi și-n elan
Și cum întrece stelele și luna,
Purtînd mesajul nostru pămîntean.

Cînd ieși de la școală, Aurelia îl zări pe Tudor așteptînd-o în colț:

— Asta-i bună! exclamă Aurelia. Te-am rugat să nu încerci să mă vezi pînă ce nu rezolvi ligamentele și metagrama.

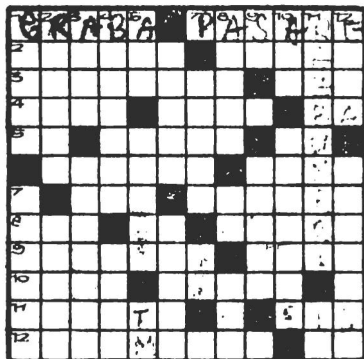
— Am rezolvat totul. Să știi că mi-au plăcut amîndouă de minune. Ți-am adus și dezlegarea careurilor. Vezi dacă-s bune.

— N-am timp acum. Peste o oră trebuie să fiu la o ședință la secția de învățămînt. Dar dă-mi dezlegările. Și ca să ai ce face pînă ne mai vedem, uite un plic. Să-mi telefonezi cînd vei fi gata cu el.

Și pînă să se dumirească Tudor despre ce era vorba, Aurelia sări în primul autobuz și-l lăsă mai nedumerit decît la început.

În plic erau următoarele: un careu, o șaradă și alte cîteva probleme. Tudor se întoarse hotărît să nu se dea bătut.

EXPRESII

ORIZONTAL: 1) Strică treaba — Pe limba ei piere. 2) Campioană la viteză — Licurici în noapte. 3) Le arde de glume — Murați. 4) Te duce înainte — O idee grozavă — În barcă! 5) O dată la un secol — Dă ghes inimii — La pupitru! 6) Face gardul frumușel — Ca pîinea caldă. 7) Comună în raionul Satu-Mare — Îi sar ochii. 8) Trimite săgeți — Puține afine! — Loc de casă. 9) Ciudate, dar adevărate — Dă flori de primăvară. 10) Se cunoaște la nevoie — Ține bine scriptele. 11) Era luată cu asalt — Cere repetarea. 12) Face inima cît un purice — Notă de refren.

VERTICAL: 1) Cu zîmbetul pe buze — Are grijă de copii. 2) Coaptă bine — Face negru înaintea ochilor. 3) Boală de inimă — Nostimă și cu picățele. 4) Oale năzdrăvană — Schimbă macazul. 5) Anița la oraș — Liber de orice angarale — Teme! 6) Tremură carnea pe el — Credincioasa lui Caragiale. 7) Îți dă putere — Puțin iod. 8) Vorba dulce mult aduce — Patru — Pas forțat. 9) Face legătura — Una gogonată. 10) În această clipă — Bune sau rele, depinde cine le vede. 11) Arma prostului (pl.) — Un careu numai cu puncte negre. 12) Gîrlă de chefali — Într-un cuvînt saramură.

OCHILĂ

(Șaradă: 3+2+4)

Nu-i lung, nici lat, ci suplu și ușor,
croit pe trei dimensiuni modeste.
Gîndește-te, prietene, cum este,
dacă-l compari de pildă c-un tractor.

Dar la fereastra lui strălucitoare
am pus un semn din cartea lui Homer
și semnul a crescut — prin ce mister? —
Aproape cît o pagină de mare.

Apoi, zîmbind, m-am depărtat de el
că-și împlinise-n ochii mei menirea
de-a lumina de veacuri omenirea —
Și astfel mi-am atins și eu un țel.

Mai doct decît Ochilă din povești
îi cad sub nas atomii ca să-i prindă
și-n infinitul lor ce se perindă
el vede nevăzutul prin ferești.

PRIETENUL

(Triverb : 4—2—6)

S V I (E N E O E)

LA ÎNTÎLNIRE

(Criptografie : 4, 2, 1, 5, 2, 4)

V E T A (V O U R R M E)

PRIETENIE

(Biverb : 3, 8)

A-M III EEE

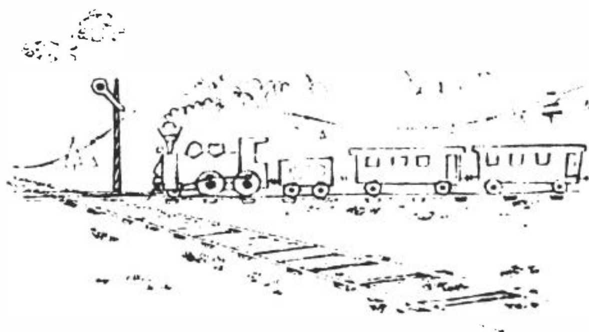
VIS DE ÎNDRĂGOSTIT

(Monoverb : 6-9)

SÂ TxE

PENTRU ÎNDRĂGOSTIȚI

(Rebo anagramat : 4 ; 5)

După trei luni de la întîmplările de mai sus, urmate de o suită de alte încercări, Aurelia și Tudor, în prima lor săptămînă de la căsătorie, urcau braț la braț printre brazii de-un verde închis,

care străjuiesc drumul, spre Caraiman. Pînă la cabana „Trei brazi" mai aveau o bucată bună.

— Nu-i așa, Tudore, că viața în doi e mai frumoasă, mai plină? Cînd ne vom întoarce acasă, în București — ah! abia aștept să ne întoarcem, ne vom face un program pe care să-l jinduiască pînă și cei mai fericiți muritori. Nu-i așa?

Tudor o strînse pe tînăra lui soție de mijloc, apoi zîmbi și o întrebă încet la ureche?

— Apropo, nu știi un poet român care a scris ciclul de versuri „Romanțe pentru mai tîrziu"? Are nouă litere și începe cu „M".

ANECDOTE

— Dacă vei fuma, nu vei mai crește niciodată.
— Da, dar bunicul fumează și a și trecut de 70 de ani.
— Este adevărat, totuși, dacă n-ar fi fumat sînt sigur că de mult ar fi avut 80 de ani.

★

— Cum v-au plăcut versurile mele? întrebă un poet începător pe redactorul căruia i le trimise.
— Știți, răspunse acesta, aveți două poezii pe care nu le-ar fi putut scrie nici Heine, nici Pușkin.
— Sînteți prea amabil! La care dintre ele vă referiți?
— Una este cea despre cinematograf, cealaltă despre radio.

★

Un filozof se plimba gînditor pe malul mării. Deodată, în drumul său se ivi un ins care, după ce se izbi de filozof, spuse:
— Nu obișnuiesc să fac loc oricărui prostănac.
— Eu însă obișnuiesc, răspunse filozoful și se dădu la o parte.

★

Pentru că a criticat poemele tiranului Dionysos din Siracuza (secolul IV î. e. n.), Philoxene a fost trimis de către acesta la o carieră de piatră. După ce-l ținu acolo un timp, Dionysos îl chemă înapoi în palatul său și-l invită pentru a doua oară să-i asculte versurile. La început Philoxene ascultă cu atenție, apoi, ridicîndu-se, se îndreptă spre ușă.
— Unde te duci, îl întrebă tiranul.
— La cariera de piatră, răspunse Philoxene.

★

Un tînăr autor își trimise „opera" unui cunoscut scriitor și-i ceru părerea.
— Am făcut bine oare că am pus atîta foc în creația mea? întrebă el cînd veni să-și ia manuscrisul.
— Nu, răspunse scriitorul. Nu trebuia focul să-l puneți în opera dv., ci opera s-o puneți în foc.

★

Odată, un actor începător, crezîndu-se mare tragedian, îl rugă pe fruntașul scenei teatrale ruse N. Ribakov să-i urmărească jocul în „Othello". După spectacol, debutantul îl întrebă pe renumitul artist:
— Ce credeți, o ucid bine pe Desdemona în ultimul act?
— Da, răspunse Ribakov, dar mult mai bine îl ucizi pe Shakespeare.

★

Colecția
„POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XI
Iulie 1965

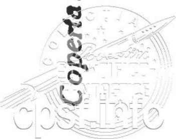
Fantasticul științific reprezintă un gen literar tînăr, dar spre care se îndreaptă tot mai mult sufragiile cititorilor. In țara noastră, ca și în alte țări socialiste (Uniunea Sovietică, Polonia) sau în țările occidentale (S.U.A., Franța, Anglia), apar un număr mare de lucrări de anticipație, care tind să cucerească locul deținut odinioară de romanele de aventuri geografice sau polițiste.

Cu prilejul împlinirii a zece ani de la apariția Colecției „Povestiri științifico-fantastice", vom publica mai multe numere duble, în care cititorii noștri vor găsi o sinteză a literaturii de anticipație. Ele vor cuprinde povestiri ale scriitorilor români care abordează acest gen, precum și ale unor reputați autori străini. Scurte studii vor dezbate o seamă de pasionante probleme legate de genul științifico-fantastic și vor rezuma prodigiosul drum al progresului tehnico-științific în viitoarele decenii.

Parafrazînd titlul cunoscutei lucrări a clasicului nostru Alexandru Odobescu, am dat acestei sinteze de lumi stranii numele de „Fals tratat de știință fantastică", pentru că în ele vom găsi atît miracolul exact al științei, cît și ficțiunea anticipativă îndrăzneață, dar într-o formă nepretențioasă, caleidoscopică și uneori pigmentată cu umor.

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Portrete: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: CORNEL DANELIUC

Coperta: VICTOR WEGEMANN

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPŞF, au reuşit, cu multă dăruire,
muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

IULIE 1965

41 007

PREŢUL 2 LEI